

NUMERO MIL

SUMARI:

TEXT: Lo que pot dir LA CAMPANA, per S. Gomila.—LA CAMPANA DE GRACIA. (Bosqueig històric), per P. K.—Lo trovador modern, per C. Gumà.—Recorts, per M. de Lascaris.—Sonet, per V. Almirall.—Lo de davant del apellid, per J. Güell y Mercader.—Cantars, per J. Coroleu.—A Victor Hugo, per J. Blanch y Romani.—Sublevació, per J. Puig Cassanyas.—Entrada campanas, per Fantàstich.—Cassus belli, per Apeles Mestres.—Bé y mal, per E. Passarell Dirla.—Uns versos per la CAMPANA, per Frederich Soler.—Del meu àlbum, per E. Vidal Valenciano.—A cal peresós, per Albert Llanas.—Tradicions algueresas, per E. Toda.—Quatre pensaments, sobre la política, per F. Rahola.—Lo cant del desterrat, per A. Vinardell Roig.—La Punta del Diamant, per Damàs Calcei.—A la CAMPANA DE GRACIA, en sa milésima batallada, per Conrat Roure.—La resurrecció de un poble, per A. March.—Lo garrofer, per Antón Feliu y Codina.—La marxa de la humanitat (monòlech), per P. Gener.

GRABATS: Lo toth de LA CAMPANA, per M. Moliné.—Los homes de LA CAMPANA DE GRACIA, per R. Miró.—Dissapte, dia de CAMPANA, per A. Fabrés.—Los propagandistas de LA CAMPANA, per F. Gómez Soler.—No som ahont aném, per J. Ll. Pellcer.—A las mil setmanas, per Apeles Mestres.—Exposició de Barcelona y Posició actual de Barcelona, per E. Planas.—Recorts artístichs, per + Tomás Padró y per + Marià Fortuny.—La presentació, per J. Llobera.—La resurrecció de un poble, per M. Foix.—Un prés de Civitavecchia, per Enrich Serra.

LOPEZ-EDITOR

RAMBLA DEL MITJ, 20

BARCELONA

N.º 30657

REGALO als compradors del número milenari de **LA CAMPANA DE GRACIA**

Vegis l' anunci de la página següent.

Regalo als compradors del número milenari de LA CAMPANA DE GRACIA

Perque l' obsequi que 'ns proposém fer als constants lectors del més popular y antich dels semanaris catalans siga complert, hem establert las següents bases:

PRIMERA: Tots los exemplars del número *milenari* de LA CAMPANA DE GRACIA, serán numerats.

SEGONA: Los poseedors de tots los exemplars quals dos últimas xifras, ó sigan las desenas y unitats, resultín iguals á las desenas y unitats del número favorescut ab lo primer premi de la *Loteria Nacional* en la extracció que 's verificará 'l 28 de juliol, tindrán opció á retirar un de qualsevol dels premis següents á elecció:

PREMIS

- 1.ª **CANSONS ILUSTRADAS** de Apeles Mestres.—Obra catalana.—Un elegant tomo en 8.º, ilustrat ab molts dibuixos y una cuberta al cromo.
- 2.ª **VÍCTOR HUGO**. Un libro de sus obras, compaginado por R. de P. I., 1 tomo en 8.º y **ABRAHAM LINCOLN**, su juventud y su vida política. Historia de la abolición de la esclavitud en los Estados-Unidos, 1 tomo en 8.º
- 3.ª **EL ALMA AL DIABLO**, intencionada novela política, original de un reputado autor que se oculta con las iniciales de A. Z., 1 tomo en 8.º y **DISCURSOS PARLAMENTARIOS**, de D. Emilio Castelar, periodos legislativos de la Restauración—1876 y primero de 1877—1 tomo en 8.º con el retrato del autor.

AQUESTAS QUATRE ÚLTIMAS OBRAS SON EN CASTELLÁ.

TERCERA: Los agraciats podrán recullir los premis, sens més que presentar en la Llibreria de Lopez, Rambla del Mitj, 20, l' exemplar favorescut que será degudament sellat, y se 'ls tornarà.

QUARTA: Desde 'l día 21 de octubre del corrent any, ó siga, tres mesos després de la publicació del número milenari de LA CAMPANA DE GRACIA, caducará 'l dret de reclamar los premis que haguessin deixat de recullirse.

PANORAMA PLEWNA

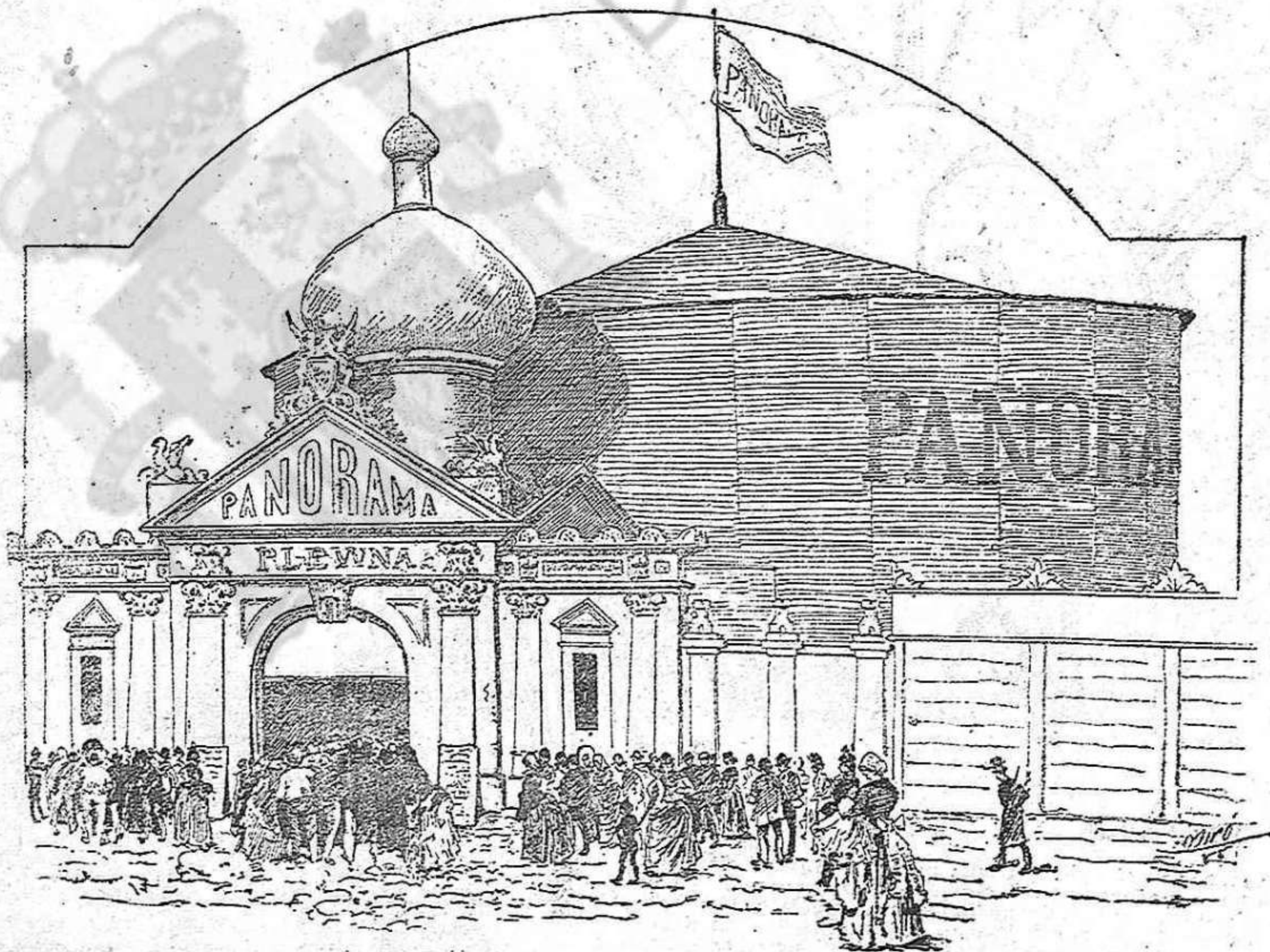
DEL GRAN PINTOR

PHILIPPOTEAUX

el más favorecido de los **ESPECTÁCULOS**

QUE SE HAN EXHIBIDO DURANTE LA

EXPOSICIÓN UNIVERSAL DE BARCELONA

DESDE EL 18 DE MARZO AL 18 DE JULIO

!!! 193,836 personas!!!

Han visitado esta sorprendente obra de arte dispuesta con una grandiosidad y un conocimiento tan perfecto de la perspectiva, que el espectador se siente trasportado al vastísimo campo donde se libró la famosa **BATALLA DE PLEWNA**.

ABIERTO DE DÍA Y DE NOCHE

GRAN VÍA, cruce con la Rambla de Cataluña

Entrada UNA peseta.

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

Aquest número, 25 céntims de pesseta per tot Espanya

Fora d' Espanya fixarán lo preu los CORRESPONSALS.

LO TOCH DE LA CAMPANA. (Dibuix de M. Moliné)

LO QUE POT DIR «LA CAMPANA»

EN SON MILENARI.

Vinguda en jorns de tristesa,
quan la llibertat malmesa
lluystava ab molta fermesa
contra l' opresor irat,
jo he seguit ferma y galana
com pertoca á una campana,
repicant cada senmana
sense teme' en lo combat.

Jo he vist épocas variadas
y he mirat vituperadas
lleys que son per mí sagradas;
lo més sant he vist de dol:
llensar he vist sanch preciosa
y apareixer majestuosa
una Verge molt hermosa
que lluheix com llú lo sol.

¡Si n' he observat de vehemencia
que s' ha *aygualit* ab freqüencia!
¡Si n' he vist d' inconseqüencia
tot movent lo mèu batall!...
¡Ay!, ¡la pasta dels Romero,
ha tret cada pastelero
que ha pujat al candellero
movent gresca y xirigall!...

Y no obstant eixa maranya,
ab tot quan hi ha hagut á Espanya,
sempre, á tot enredo extranya,
la mateixa ha estat ma veu:
neta y clara tinch ma historia,
y de mí, no hi ha memoria
qu' hagi may tocat á gloria
per un Dèu que no es mon Dèu.

Si; modesta y aixerida,
ab un ánima ennoblida
y una marxa decidida,
sense cap vacilació,
jo he mirat sempre pèl poble,
per lo digne y per lo noble.
Soch d' un bronze que no 's dobla
per l' engany ni l' ambició.

Ha vingut mon milenari;
ara acabo d' arribarhi
y puch treure 'l corolari
dels mèus fets, sense rubor:
conseqüencia, fè ennoblida,
gran apreci, llarga vida
y ab bandera definida
que no muda de color.

Si algú aixó volgués negarho,
¡quants y quants poden probarho
ab l'estesa y sens' reparo!
la segur-tat ne tinch:
que ho diguin los que 'm coneixen,
los que 'm veuhen y 'm llegeixen;
pués son gent que no menteixen
los que saben lo mèu drinch.

Gent á qui dech dir desd' ara:
—«No ha acabat ma missió encare;
mon ressò de veu molt clara
honrarà als vius y als difunts:
Logrè'm *alló* (*) que desvari
causa á més d' un mercenari,
y... per l' altre milenari
que 'ns tornèm á trobar junts.

S. GOMILA.

(*) La'R...esurrecció.

En dinou anys de brandar,
¡quants no han caygut al fossar.
¡Y quants que aquest mon habitan
se con mouhen y s' agitan
al sentirla repicar!

BOSQUEIG HISTÓRICH.

ANTECEDENTS.

Era á principis del mes de abril del any 1870. A despit de la promesa formal de que las quintas quedarian abolidas, lo primer govern de la Revolució de Setembre acabava de decretarne una, y per cert ben numerosa. Alguns pobles dels voltants de Barcelona y certs carrers de la capital varen sublevarse. A Gracia, las donas cremaren los documents de la quinta, la quitxalla formá barricadas, y una colla de gats—que no passarian de 150 homes—sortiren á defensarlas.

Ocupava la capitania general de Catalunya D. Eugeni Gaminde, que entreveient un nou entorxat, doná una importancia desmesurada á la sublevació de Gracia. Com si 's tractés de batre á Sebastopol, reuní un exercit formidable y poch á poch aná avansant contra la vila rebelde, al tró de l' artilleria que no deixava de fer foch ni un sol moment.

L' objectiu dels artillers era 'l campanar de Gracia. Per què? Perque la campana de aquell campanar no callava may, tocant á somatent de nit y dia sense parar. Per medi de una corda que anava á fer cap á una casa particular, á certa distancia de la torre y mediant un torn de campaners que 's rellevavan continuament, pot dirse ben bé que mentres durá 'l siti y l' atach, durá 'l toch de *La Campana de Gracia*. Las granadas y proyectils cónichs escarbotavan lo campanar, y la campana toca que tocarás. Una granada arribá á esquerdarla, y la campana continuá tocant.

En tot lo plá de Barcelona no se senti per espay de sis ó set dias més que aquest duo de bronze de la campana y 'ls canons.

A dintre de Gracia:—'Nanch, nanch!...

A fora de Gracia:—'Bum, bum!...

De aquesta feta la campana de la vehina vila va ferse més popular que la famosa campana de Huesca, y hasta que las tan renombradas de Salom entre las criaturas.

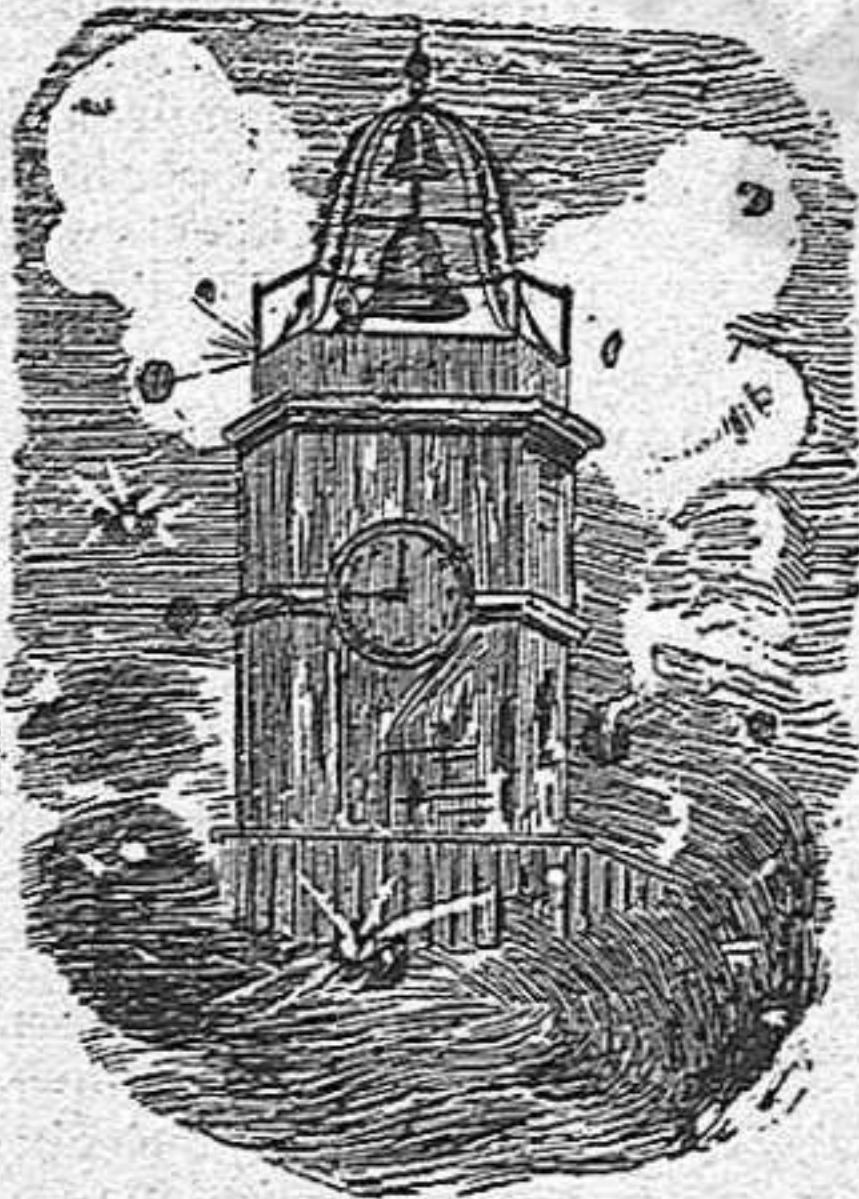
Y quan després de la tragedia bufa del assalt, saqueig y rendició de la vila sublevada, cusit ja á la mànega 'l segon entorxat que ambicionava 'l general Gaminde y próxim á alsarse l' estat de siti, l' editor Sr. López Bernagosi, estava buscant un títol per un nou semanari, dels molts qu' en aquella época naixian y morian casi al mateix temps.—No t' apuris, va dirli l' amich Almirall: titula al nou periódich *LA CAMPANA DE GRACIA*, y deixa 'l anar, que farà farrolla.

Dit y fet.

PERÍODO REVOLUCIONARI.

Lo dia 8 de maig de 1870 apareixia 'l primer número de *LA CAMPANA DE GRACIA*. Lo general Gaminde, sense saberho, havia sigut lo seu fundador, y D. Valentí Almirall lo seu padri. Escriptors com en Frederich Soler, en Conrat Roure, en Manuel de Lasarte, l' Antonet Feliu y Codina y lo mateix Almirall, ompliren ab sos escrits xispejants los primers números, y ab tan bonas plomas no es estrany que desde que sortí del niu prengué lo nou periódich volada de àguila. Un sens fi de coloboradors qu' en sa majoria firmavan ab pseudónim, entre 'ls quals recordém al infortunat Alonso del Real, mort fa pochos dias, per desdítja nostra, á Eduart Aülés, Enrich Franco, Simón Alsina y Clos y altres, enviavan traballs adequats al carácter de *LA CAMPANA DE GRACIA*, que fins al seu número 26 se titula periódich bilingüe, insertant versos, sueltos y algún article en castellá.

Lo periódich portava llavors aquesta cabessera:

Desde son número segon publicá grabats al boix donant á conèixer los successos alusius al seu títol (Atach de Gracia.—Barricadas de Sans.—Retrato de Francisco Derch, jefe dels sublevats, etc. etc.); pero á partir del número 3, publicá caricaturas, inaugurantlas, com era natural, ab un retrato del *General Bum-bum*.

Las caricaturas, grabadas al boix, no permetian una gran rapidés de procediment; pero gracias á l' habilidad del distingit litógrafo D. Carlos Labielle, poguerem desde 'l número 17, fer us de la zincografia qu' ell havia introduhit á Espanya, lo qual facilitá extraordinariament la publicació oportuna dels dibuixos de actualitat.

Los successos en aquella época, pot dirse que s' atropellavan. ¡Y quina febra, la del públich! Y *LA CAMPANA*, quin modo de repicar! Ara combatia enérgicament la candidatura Montpensier, y apenas aquesta 's desvanexia ab la fumera del *pistoletasso* disparat contra l' infant D. Enrich, ja 'ns las haviam contra 'ls diferents candidats extrangers que volian regalarnos los distints monárquichs de las Constituyents. *LA CAMPANA* entrava en la vida pú-

blica fallant reys. ¡Quina diferencia de aquells temps als d' ara!

¿Se vol saber la manera franca, graciosa, intencionada que tenia Tomás Padró, de aprofitarse dels aconteixements? Aquí vá la reproducció de una de sas caricaturas, relativa á la elecció de D. Amadeo de Saboya, pera ocupar lo trono espanyol.

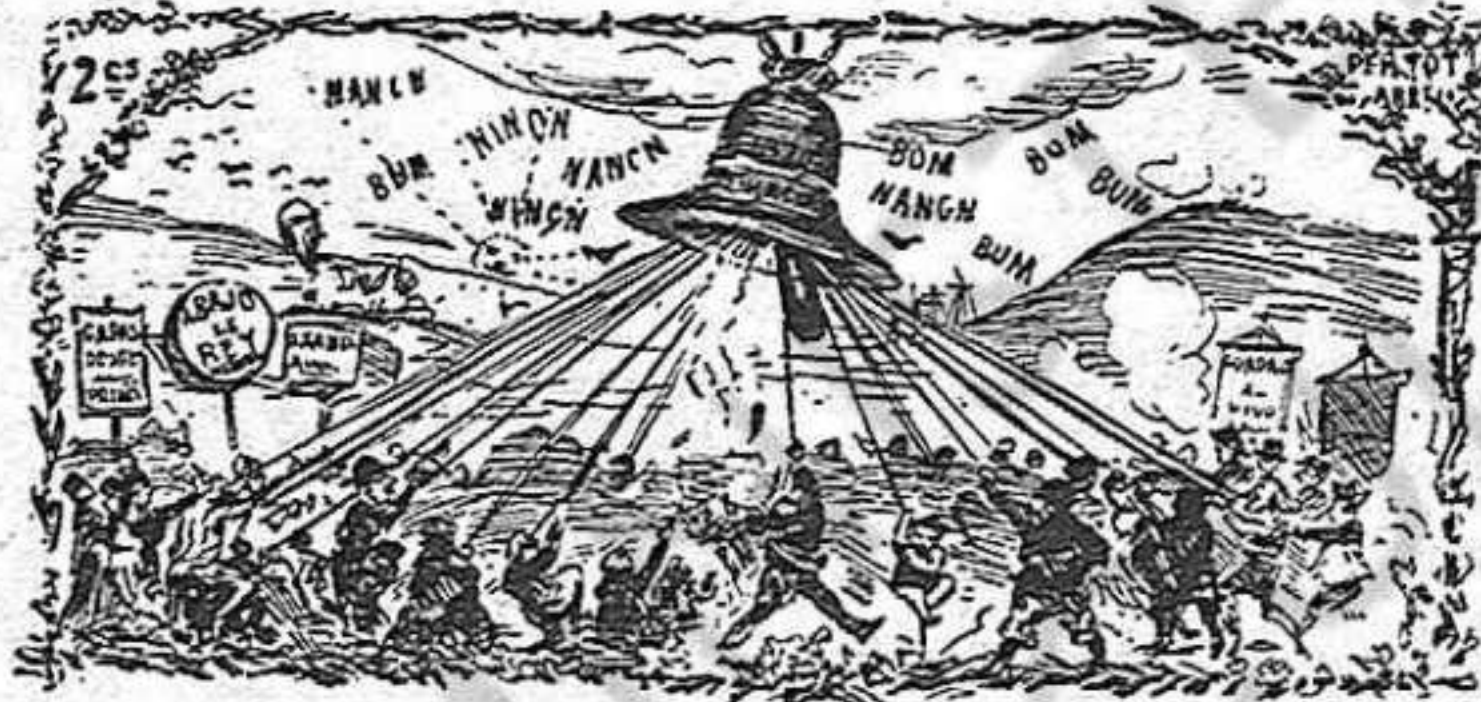
IGNOCENTADA.

¡¡La llufa!!

A un dibuixant de tal temperament degué *LA CAMPANA* una gran part de la seva popularitat.

Per aquell temps estallá la guerra franch-prussiana, y 's declará a Barcelona la febra groga. ¡Y cóm contribuí *LA CAMPANA* á desvanèixer las preocupacions y la intranquilat del públich!

La segona cabessera, estrenada 'l 27 de novembre de 1870, al cantarse 'l *Te-Deum*, demostra la part que prenía aquest periódich en las alegrías de la ciutat.

Lo Sr. Roca y Roca, actual director de *LA CAMPANA*, publicava llavors *Lo Ponton*, periódich satirich de un género idéntich al actual, y al desapareixer aquell, entra á pendre part en aquest, desde 'l primer de janer de 1871, (Batallada 35) formant ab lo Sr. Feliu y Codina (D. Anton) lo núcleo de la redacció. Aixís continuá *LA CAMPANA* hasta son número 127 (20 octubre de 1872) en que 'l citat Sr. Feliu Codina se separá voluntaria y amistosamente del periódich.

Mentres tan, prosseguian las campanyas de *LA CAMPANA* contra la monarquia de D. Amadeo y contra 'ls monárquichs, dividits y debilitats, després de la mort desgraciada del general Prim.

La *Commune* de París, de quals personatjes principals publicarem lo retrato, proporcionava gran interés y amenitat al periódich.

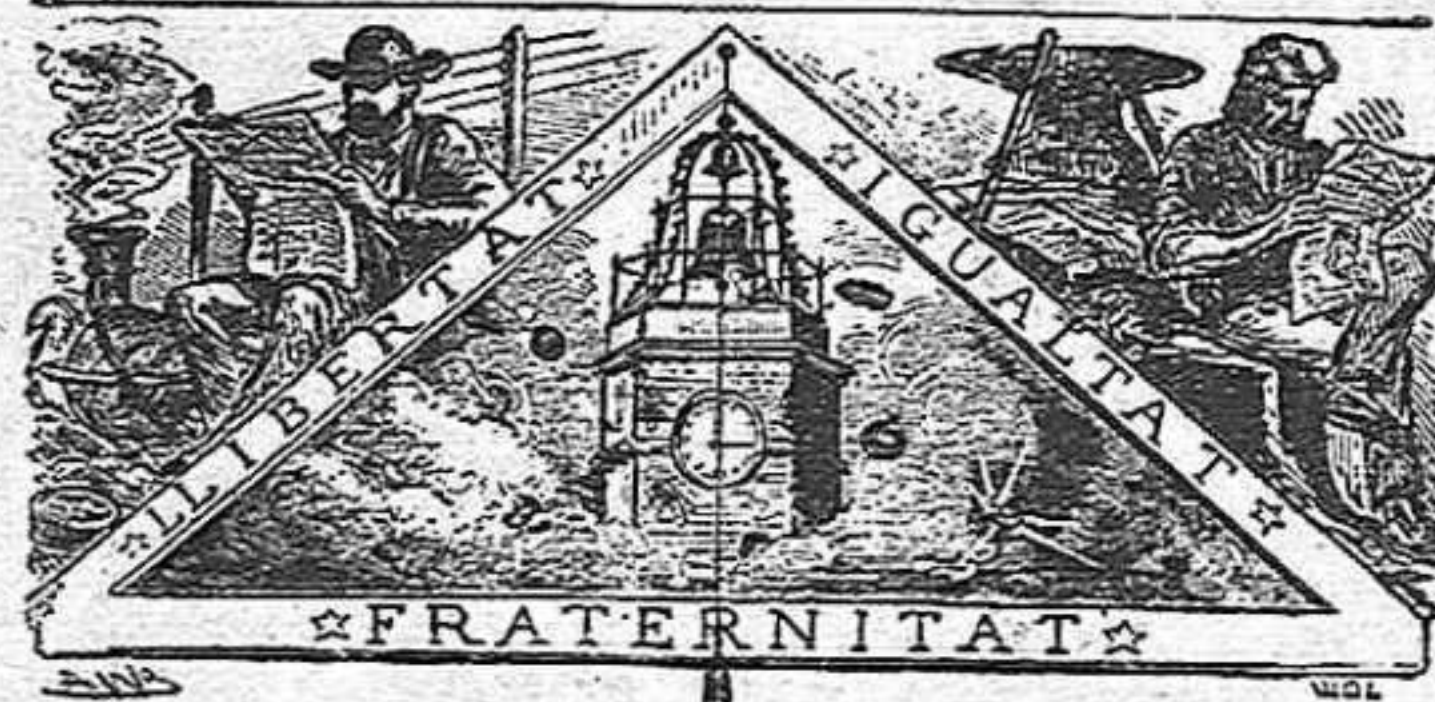
Y d' entrebanchs cóm estavam?

Si bé en aquell temps gosava la premsa de omnimoda llibertat, gosava també la partida de la porra de omnimoda llicencia, aixís es que sempre haviam de anar ab lo bastó á las mans. Alguns recordaran encare 'ls successos *contundents* del café de París, entre nostre editor y alguns monárquichs capitanejats per un senyor que havia sigut fondista á Fransa, y que fent biftechs pels emigrats, havia lograt qu' en Prim lo nombrés coronel honorari.

La visita de D. Amadeo á Barcelona, (setembre de 1871) proporcioná grans atropellos als venedors de *LA CAMPANA*, y á nosaltres la primera causa criminal. No 'ns podiam queixar: ja se 'ns tractava ab més consideració: contra 'ls venedors, la porra; contra nosaltres, los tribunals.

Any nou, vida nova.

Any 1872. nova cabecera que usarem desde 'l 17 de janer á fi de desembre.

Grans campanyas contra la monarquia saboyana y contra 'ls partits que vivian ó millor dit, que morian explotantla. Grans escándols electorals. Invenció dels *Lázaros*, ó sigui dels candidats vensuts, que á lo millor ressuscitavan. D. Bernat Iglesias va donarnos molt que fer.

Pero aixís que pogué 's venjá. En lo mes de abril de aquell any, ja hi havia partidas carlistas y va proclamarse l' estat de siti. Suspensas las garantias, varen pendre 's algunas midas enérgicas, contra qui dirian? ¿contra 'ls carlins? Ca, no senyors: contra nosaltres. D. Bernat Iglesias, emul de 'n Gaminde, no va tenir prou temps pera suspendre á raja tabla la publicació de *LA CAMPANA DE GRACIA*, sense indicarnos tan sols lo motiu de la tal suspensió.

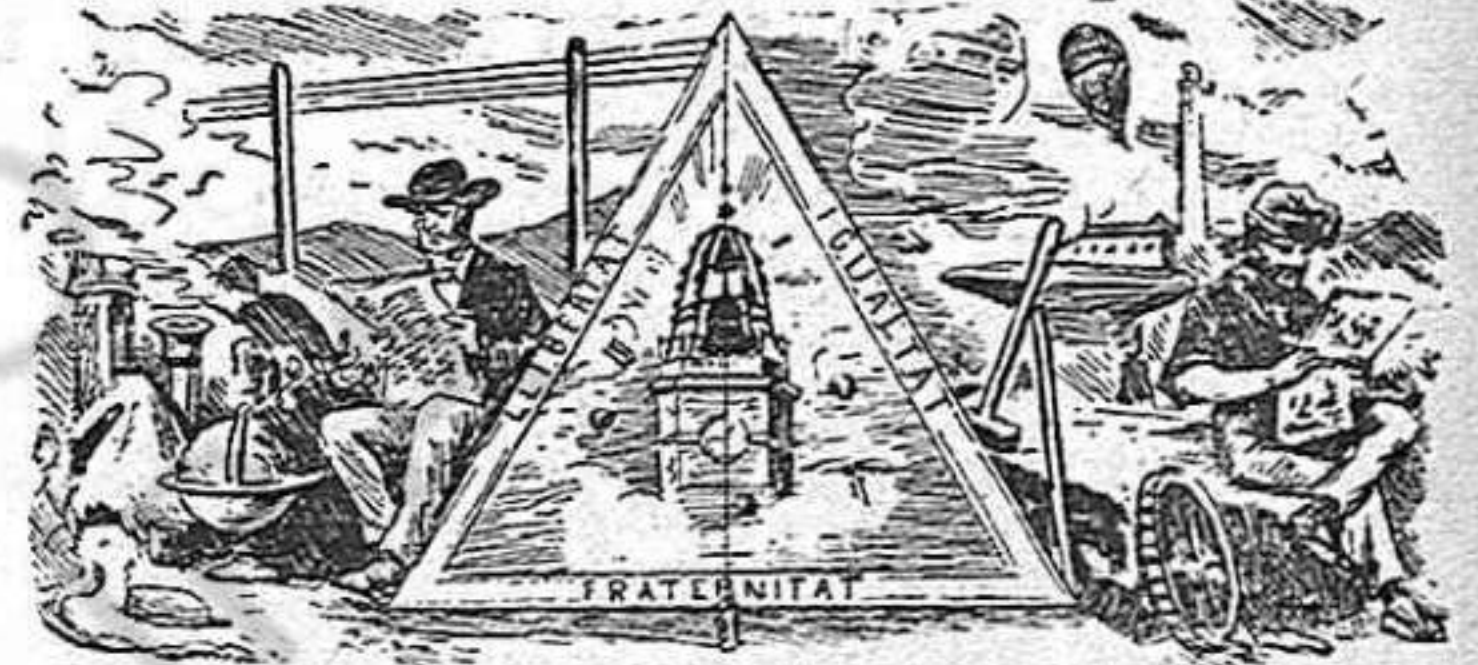
¡Ah! varem dir nosaltres: ¡no vols sentir campanadast Donchs sentirás *esquellots*. Y allá va per primera vegada *La Esquilla de la Torratxa* (5 maig de 1872), y á pesar de dedicarse exclusivament á combatre á la carlinalla alsada en armas, al quart número *La Esquilla* era també suspesa d' ordre gubernativa.

Y publicarem *La Tomasa* (30 maig) ab carácter purament literari y festiu, fins que á mitj juny se gira la truita; cauhen los sagastins; pujan los radicals y D. Bernat Iglesias deixa la *ínsula barcelonesa*, sentint, al marxar, los alegres repichs de *LA CAMPANA DE GRACIA*, destinada á sobreviure á tots los seus perseguidors.

Avansava l' any 1872 y 's veya venir la República. Com es natural, *LA CAMPANA* 's preparava á rebrela dignament seguint ab constancia y decisió la política espectant y benévola del Directori del partit republicá. Ja, llavors, en las lluytas entré 'ls intransigents y 'ls benévols, *LA CAMPANA* secundá sempre als elements templats y pacífichs.

A últims d' any prengué una part enérgica en la campanya que produhí l'abolició de la esclavitut.

Al comensar l' any 1873, introduhirem milloras materials en la publicació y estrenarem vinyetas y una nova cabecera.

Queda proclamada la República lo dia 11 de febrer y, si la política de *LA CAMPANA* havia sigut sempre sensata, desde llavors fou sensatíssima Apoyá desinteressadament á tots los ministeris republicans, no sense prevenirlos los perills que rodejavan á la República; combaté las ambicions y concupiscencias de determinats elements; treballá á favor de la disciplina y de la reorganisació del exercit, y brandant á somatent contra 'ls carlins, enalí á pobles heróichs com Puigcerdá y Tortellá, que s' immortalisaren y alentá als *jefes* del exercit que més treballavan, com lo desventurat Cabrinetty, y l' afortunat Martínez Campos, que blasonant alashoras de republicá, s' anava enfilant com una carabassera.

Si bé *LA CAMPANA* 's deya *federal*, may entengué serho ans que republicana y ans que demócrata: acceptava la federació com una garantia y no com un obstacle pera la República y pera la Democracia. Per aixó, desde 'l primer instant, condemná resoltament lo moviment cantonalista.

En maig de 1873 honrarem la sentida mort de Robert Robert, que algunas vegades havia distingit á *LA CAMPANA* ab los seus escrits. En la colecció han quedat anónims y confosos ab los demès; no obstant, no seria difícil distingirlos, com ell, mestre de tots nosaltres, se distingia entre 'ls primers periodistas espanyols.

També solia favorirnos lo infortunat D. Anton Altadill, escriptor intencionat y originalíssim, lo propi que D. Eduart Vidal Valenciano, qu' en ausencias y malalties del qu' es encare director del periódich, lo suplía ventatjament. Casi tots los coloboradors nos enviavan sos traballs valentse de pseudónims. Si molts d' ells no sabem encare qui son, altres sí: entre aquets citarém al ja nomenat D. Simón Alsina, á D. Ferrán Bolívar y á D. Joseph Verdú (*Gestus*), que per cert morí molt jove.

Lo cop de forsa del 3 de janer feu caure la malaventurada República á mans dels que havian sigut sempre enemics seus, y *LA CAMPANA*, seguint las patrióticas inspiracions de Castelar, contemporisá ab aquella situació tan anómala posantse alguns cops al seu costat pera combatre al carlins, cada dia més atrevits, gracias á las debilitats y traicions dels que ja llavors treballavan sota-má en favor de la restauració borbónica.

Durant aquest periodo—'l mes trist de la historia de la Revolució—*LA CAMPANA* estava poch menos que sitiada dintre de Barcelona, privada de servir á sos numerosos suscriptors de fora. Per altra part los carlins castigavan la lectura del nostre periódich ab pena de la vida. Tal era 'l carinyo que 'ns professavan.

Anton Llaberia y Joaquim María Bartrina, tots dos morts en la flor de l' edat y del talent, solian honrarnos ab sos xispejants escrits y alguns altres autors com Apelles Mestres, que firmava A. M.; Manuel María Angelon, que usava indistintament los pseudónims de *Tres de secas* y *Joan Rafec*, y Josep María Codolosa.

La llibertat d' escriure era cada dia més restringida. Lo govern s' armá de la dictadura, y sense com va ni com costa, ni donarnos cap explicació, 'ns imposá una suspensió de tres mesos. (8 novembre 1874). Afortunadament teniam sempre 'l remey á la má. ¿Ha mort *LA CAMPANA*? Donchs, ¡viva *La Esquilla*! Sortí *La Esquilla de la Torratxa* per segona vegada, y tornant bé per mal á aquell govern, empranguerem contra las bandes carlistas una activa campanya.

Un decret de amnistia 'ns restituí 'l títol del periódich (13 desembre); pero nó la facultat de dir lo que sentiam, per més que ja desde molt temps veniam senyalant lo perill de

LA RESTAURACIÓ BORBÓNICA.

—«Tanco 'l joch y cap y qua.—Malviateje; 'l doble sis.» Ab una caricatura xispejant é intencionada, com totes las sevas, que duya aquest lema, saludá Tomás Padró la proclamació del doble sis, dich, de D. Alfonso XII.

Quina situació pels periódichs de carácter popular! De moment, ocupats los alfonsins en fer jugadas de bolsa y repartirse 'ls empleos, no van fixarse en nosaltres; pero á mitj febrer, lo brigadier Cañás, que feya de gobernador civil, va cridar-me al seu despaig.

LOS HOMES DE LA CAMPANA DE GRACIA. (Dibuix de R. Miró)

Encare 'm sembla que 'l veig: anava vestit de campanya, ab lo capot descordat, lo ros de gayrell y un revólver pendent del cinturón que li queya sobre la panxa.

—He llamado á Vd.—va dirme—porque eso de CAMPANA DE GRACIA, siendo de Gracia, y habiendo en Gracia tanto obrero, me huele á periódico subversivo.

Ja 'm veyá la supressió á sobre.

—No, mi general,—li vaig respondre—CAMPANA DE GRACIA, es lo mismo que *Campana graciosa*, y por consiguiente no se trata de un periódico subversivo, sino de una publicación de carácter satírico.

—Más vale así—va respondre. Y afegí:—Pues quiten ustedes el triángulo de la cabecera.

—Se quitará, mi general.

Y 'l varem treure, tornanhi á posar la vinyeta del campanar que havia sortit en los primers numeros.

—¡Fuera viñetas! va dirme un altre dia mitj amoscat. Y la varem treure.

Durant una pila de mesos tingerem d' entendre'ns ab la censura previa. ¡Quin martiri! L' alusió més trivial, la broma més innocent sortian taxadas pèl llápis roig.

—Pero señor fiscal, ¿qué no ve?...

—Fora peros: ¡coll á terra!

No hi havia més remey que resignarse y fondre greix. Alguns números hageren de sortir sense lámina per haverla suprimida 'l díxós fiscal de imprenta.

Colaboradors de aquell any, á més dels indicats: Miquel Palá, autor y actor y Pere Poblador (*Perico Matalassé*) morts tots dos; Frederich Rahola, llavors estudiant de dret, que firmava ab lo pseudónim de *Laus tibi Crospis*; Guillem Tell y Lafont, també estudiant y avuy distingit advocat; Joan Tomás y Salvany y alguna vegada, encare que pocas, Francesch Ubach y Vinyeta y hasta Angel Guimerá.

En ausencia de Tomás Padró, lo distingit artista Josep Llobera publicá aquell any algunas caricaturas de costums sumament garbosas.

Una efeméride trista: *Agost de 1875*: explosió del vapor *Express*. LA CAMPANA DE GRACIA tingué la sort de socorrer aquesta desventura per medi de una suscripció pública que doná escelents resultats.

—Per últim tindrém Corts y veurém si 's respira una mica,—deyam al comensar l' any 1876.

Pero avants de las Corts, als que patrocinavam la candidatura de Castelar, varem fernes passar per las Magdalenas. Tot inútil. Lo gran orador va triunfar.

Los capellans, que may nos havian vist ab bons ulls, comensaren á hostilizarlos. De todas las tronas de Catalunya sortian excomunions contra LA CAMPANA DE GRACIA. Y com més excomunions, més suscriptors. S' havia acabat la guerra, necessitavam propaganda pera interessar de nou als lectors de fora, y ells la feyan. Que Déu los ho pagui.

No estava aquí 'l mal. En Cánovas havia fet una lley de imprenta draconiana y havia constituhit uns tribunals tan complacents ab ell, que va ferse proverbial aquesta máxima: «Periódich denunciati, periódich suspés.»

Lo día 15 de octubre de 1876 varem ensopegar. Causa de la denuncia: una caricatura que representava un remat dirigit per un capellá; lema:—¡Quánta llana!

¡Ja vehuen quina mala intenció!

Lo fiscal Sr. Bas Polo va acusarnos y 'ns defensá ab sa brillantés habitual l' eminent juriscònsult Serrallera, també difunt, com tants altres amichs nostres. Resultat: quinze dias de suspensió.

Y s'ort que 'ns dedicavam ab preferencia á la política estrangera y al ram de costums locals, que sinó cada dia hi hauriam sigut. Davam esbarjo á la política nacional, publicant los discursos de Castelar, que com á diputat, era inviolable. Los conservadors ho veyan y 's rosegavan los punys.

En lo mes de abril de 1877, perdiám á Tomás Padró. ¡Quina desgracia per nosaltres! Tant excelent artista, com bon amich, no tenia reemplaçs.

1. Excm. Sr. D. Eugeni Gaminde † fundador indirecte de LA CAMPANA.—2. D. Ignocent Lopez Bernagosi, fundador directe.—3. D. Valenti Almirall, antich redactor.—4. D. Frederich Soler, antich redactor.—5. D. Tomás Padró † primer dibuixant.—6. D. Anton Feliu y Codina, antich redactor.—7. D. Manuel de Lasarte, antich redactor.—8. D. Robert Robert † antich coloborador.—9. D. J. Roca y Roca, actual director.—10. D. Anton Llaberia † antich coloborador.—11. D. Apeles Mestres, dibuixant.—12. D. Joaquim M.ª Bartrina † antich coloborador.—13. J. F. Guibernau (C. Gumá), actual redactor.—14. D. Anton Altadill † antich coloborador.—15. D. Joseph Lluís Peulicer, dibuixant.—16. D. Conrat Roure, antich redactor.—17. D. Manuel Moliné, dibuixant.—18. D. Eduart Vidal Valenciano, coloborador.—19. D. Joseph Llobera, dibuixant.—20. D. Joan Alonso del Real † coloborador.—21. D. Joseph Verdú (Gestus) † coloborador.—22. D. Joseph Dern † coloborador.—23. D. Carlos Labielle † grabador.

Un jove dibuixant, poch menos que desconegut, passà á sustituhirlo, y al poch temps lo nom de Apeles Mestres era popular. Sos progressos pasmosos se observan fullejant la colecció de LA CAMPANA DE GRACIA, que ilustrá ab regularitat desde maig de 1877 á juliol de 1881, tractant multitud de assumptos sempre ab originalitat, bon humor y elegancia. A ell li devém la perso ificació del nostre periódich, en una nena hermosa y aixerida, y l' haver sabut donar gran interés á la ilustració en un periodo tan difícil y ocasionat á desgracias.

Quan deixá LA CAMPANA pera donar cobro á treballs de major importancia, no 's despedí de nosaltres, com ho demostra 'l fet de que de tan en tan nos favoreix ab sas notables ilustracions.

Durant sas excursions estihuenças á Suissa, sustituhian á Apeles Mestres, los distingits dibuixants Pellicer, Pahissa y Moliné.

També á l' any 77 (31 maig) publicarem la primera poesia de Guibernau (C. Gumá). Era un de tants que 'ns escribia sense donarse á conèixer.

—Si 's comprometen á publicarlos, jo cada senmana 'ls enviaré uns versos—va escriure'ns un dia.

Y 'l compromís per part d' ell y per part nostra, després de tant temps, encare dura: sols que si llavors no coneixíam al home, avuy 'ns felicitem de contar-lo entre 'ls nostres redactors més distingits.

Un detall tipogràfic: LA CAMPANA, que durant una llarga temporada s' havia imprés en la imprenta de Gaspar, passant al plegarse aquesta á la de La Renaixensa y á la de D. Enrich Villegas, comensá á imprimirse 'l 21 de octubre de 1877 en la tipografia de D. Lluís Tasso, ahont encare continúa.

Un detall editorial: la disolució de la Assamblea francesa y la campanya de Gambetta contra Mac-Mahon, doná lloch á que s' aclimatés LA CAMPANA DE GRACIA en tot lo Rosselló, ahont se parla encare la llengua catalana. Lo que no podíam dir los periódichs francesos ho deyam nosaltres, lo qual nos ho han agraht sempre més los republicans rosellonesos.

L' any 1878 aquí á Barcelona transcorregué á las foscas.

Lo famós D. Castor Ibañez de Aldecoa, qual nom devém escriure al costat dels de 'n Gaminde y de 'n Bernat Iglesias, desesperat de conseguir que 'ls industrials encenguessen gas en las botigas, va rebates contra la premsa, ansíós de que tot quedés á las foscas.

Després de aplicarnos algunas sangrias en forma de multas, privá la venta del nostre periódich pels carrers.

—Aixó ray! digué en Lopez: se vendrá á la botiga, á só de campana. Y ¡gananch! gananch! una campana de metall que se sentia en tota la Rambla del Mitj, anunciava cada dissapte la sortida de LA CAMPANA de paper. Y á la botiga tot lo dia hi havia empentas.

La víctima de aquella persecució enconada—apart dels venedors y repartidors del periódich que purgaren ab alguns dias de presó lo crim de guanyarse la vida honradament—fou un pobre gos de Terranova de propietat del Sr. Lopez.

Era de color de canyella y molt inteligent. Plantat á la porta de la llibreria, ab una CAMPANA á la boca l' anava entregant als que li demanavan, rebia 'ls dos quartos, y ficantse de nou á la botiga, deixava la moneda y prenia un altre número. La policia treya foch pels caixals y havia amensat matarlo. En efecte, un dia 'l pobre animal va desapareixer y no se l' ha vist més.

Nous coloboradors de LA CAMPANA durant l' any 1878: Jaume Piquet y Piera, J. Llopart y Sebastiá Gomila.

En febrer de aquell any perderem al inteligent litógrafo y grabador D. Carlos Labiella. Sos fills, hereus de son talent y de la seva activitat, han continuat servintnos, sempre á satisfacció nostra.

Lo dia de Ignocents, lo Sr. Lopez se vejé felicitat pèl fiscal de imprenta que denunciá 'l número, per una lámina titulada: Los comptes de l' any 1878, comptes que á la veritat no sortian prou clars.

Y la vista tingué efecte á primers de janer de 1879.

Fiscal acusador: D. Mariano de la Cortina y Oñate. Advocat defensor: D. Joan Sol y Ortega, que 's portá com ell sab ferho, sempre que informa.

Resultat: 15 dias de suspensió.

Y ab tal motiu reaparesqué per tercera vegada La Esquella de la Torratxa (19 janer de 1879) que ja desde llavors ha continuat publicantse, obrintse—com á bona filla de sa mare, LA CAMPANA—un lloch envejable entre 'l públich que no deixa de favorirla.

Nova cabessera desde primer d' any.

Una efemeride. Octubre de 1879: Inundació de Murcia. No sols feu lo nostre periódich una campanya benèfica, feneda en resultats, sino que 'l seu editor Sr. López fou designat pera passar en companyia del Sr. Tobella á las provincias damnificadas, ahont emplearen y repartiren los fondos á entera satisfacció de sos companys de premsa.

1880. Nous coloboradors: Rossendo Arús y Arderiu, Victor Soler y altres.

La politica no s' anima: per espay de sis anys hem hagut de menjar Cánovas, Cánovas sempre, salvo un petit periodo de Martínez Campos.

Sis anys de conservadors, ¡quin embaf!... Sört del Milenari de Montserrat, del Procés del As d'oros, de la expulsió dels freres de Fransa y de l' entrada dels frarots á Espanya, del bandolerisme y de las

irregularitats, que sino no hauríam sapigut de qué fer má-negas.

Ab l' any 1881 estreném l' actual cabessera del periódich.

Nous coloboradors del any: J. Dern, en mal hora perdut, Eusebi Passarell Dirla y alguns altres. Per fi, arriba 'l mes de febrer: en Cánovas se 'n va de nassos y puja en Sagasta. Quina será la conducta de la democracia ab la nova situació? Apeles Mestres la resumeix en una lámina notable. La politica de la benevolencia, la politica de las pessigollas: veuse'la aquí.

—Noya, noya, noya, no 'm fassis pessigollas: mira que 'm farás caure. —No tingas por: si per cas aquí son los meus brassos per recullirte.

Y á pesar de tot, en Sagasta no 's recorda de las reformas—igual que ara—y 'ns atipa de tractats de comers.

A 10 de juliol de 1881, s' encarrega de ilustrar LA CAMPANA en Manuel Moliné, que continúa fentho encare, á satisfacció del públich y de nosaltres. L' art difícil de la caricatura politica té en ell un dels representants més oportuns y graciosos. No poch de sos dibuixos son tot sovint copiats per periódichs de Madrit y de Italia. Apeles Mestres y Pellicer alternan ab ell, lo propi que Gómez Soler que publica algunas notables revistas ilustradas d' espectacles.

—L' any 82, macatxo!... ¡Vaya un any més assarós!... Ompla l' any vuitanta dos la figura de 'n Camacho.

Los contribuyents treuhen foch pels caixals. Aquí á Barcelona se fan de moda las barretinas, ¿no se 'n recordan? Si era ahir.

Los industrials celebran un Congrés al teatro de Novedats baix la presidencia de D. Joaquim Escuder: publica LA CAMPANA 'l retrato de aquest senyor, y per tal motiu es encausada. ¡Viva la llibertat!

Violentant los articles de la ley de imprenta, se 'ns somet á la previa censura, ja que no pèl text, pèls grabats. Ve un dia que se 'ns suprimeix una caricatura referent als embarchs: LA CAMPANA, franca sempre, en la impossibilitat de publicarla, la explica, y 'l govern, sempre liberal, torna á encausarnos. Ab una mica mes que hagués durat alló, 'ns veyam obligats á establir la redacció á Sant Gayetano.

Succesos de 1883 que 'ns donan tela llarga: lo casament de 'n Sagasta ab en Martos, la má negra, las escridassadas de integros y mestissos y á mitja anyada la sublevació de Badajoz, de Santo Domingo de la Calzada y de la Seo de Urgell, que 'ns obliga á afluirar la corda de LA CAMPANA.

Una distracció: la pujada de un ministeri esquerrá presidit per en Posada Herrera. Un deber patriótic, que cumplim ab tot l' empenyo possible: destorbar las inclinacions del govern á una aliansa ab Alemania.

Y vels' hi aquí que ja torném á tenir als conservadors al candelero. Y no contents ab la sabrosa sustancia del pressupost, derraman sanch humana: de primer la del infornat capitá Mangado; després, durant lo mes de juliol de 1884, la dels mártirs de Girona.

La resenya de aquest fet horrible 'ns proporciona una nova causa criminal: per un petit párrafo de un article, per quatre ratllas y mitja de text, lo fiscal, Sr. Meana, solicita que se imposi al nostre director 8 anys y 1 dia de presiri. Se veu la causa á porta tancada, y 'l jove y distin-

git advocat Sr. Trilla y Alcover, encarregat de la defensa, alcansa l'absolució. Inútil recordar que LA CAMPANA contribuí eficazment á la suscripció oberta per la premsa liberal á favor de las viudas y orfes dels mártirs de Girona.

¿Quán LA CAMPANA s' ha mostrat sorda á la veu de la desgracia?

Los terremotos de Andalusia á principis de 1885 'ns obligaren á tocar á socorro, y de nou capigué al Sr. López Bernagosi, en companyia del Sr. Tobella l' honros encárrech d' emplear dignament los fondos recaudats per la majoria de la premsa barcelonesa. La població de Játar, enterament reconstruhida, proclamará sempre que no foren estérils los dóns de la caritat, ni 'l zel de la premsa de Barcelona.

Y vingueren nous successos á donar interés al nostre semanari: lo rosari de l' aurora; la coalició de tots los partits liberals pera la elecció d' ajuntaments; lo cólera oficial y la guerra desatentada de 'n Romero Robledo contra 'l doctor Ferrán, y per fi, la patriótica explosió del sentiment nacional, ab motiu de la usurpació de las Carolinas.

LA CAMPANA no podia deixar de respondre á la veu del poble espanyol, y Moliné publicava un de sos dibuixos més expressius:

¡VISCA ESPANYA!

¡Costi lo que costi; pesi á qui pesi!

En Novembre moria D. Alfonso XII y tornavan á caure 'ls conservadors, inaugurantse 'l periodo de

LA REGENCIA.

'L qual encare dura; pero també s' acabarà. ¡Hem vist neixer y morir tantas cosas!

Los fets ocorreguts fins ara son prou recients perque tinguém de recordarlos. LA CAMPANA no ha suferit desde alashoras cap més contratemps: ni una causa, ni una denuncia... res. Y no será perque no haguém estat sempre al cap del toro; sino que la causa de la llibertat de la premsa, á despit de tot, avansa y acabarà per imposarse.

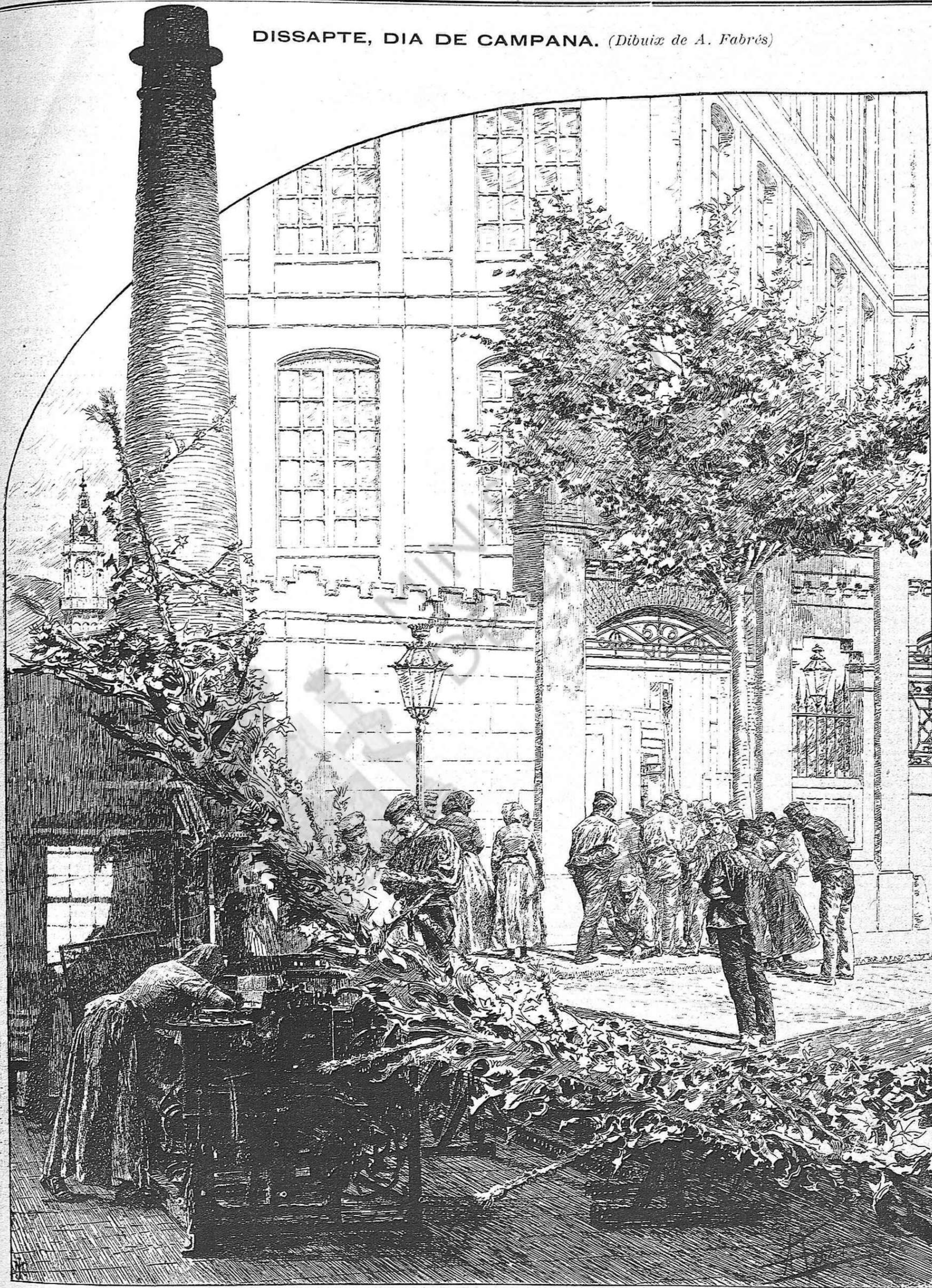
De tots los fets ocorreguts en aquest periodo, permittissens recordar tan sols lo tractat de comers ab Inglaterra, que inspirá al eminent dibuixant Sr. Pellicer una de sas més sabrosas caricaturas:

MODUS VIVENDI.

En Sagasta:—¡Ole, ole! ¡Viva tu mare!... L' Inglés:—¡All right! Nosaltres:—¡Ja som al ast!

DISSAPTE, DIA DE CAMPANA. (Dibuix de A. Fabrès)

Sempre que 's ven LA CAMPANA
l'alegria es general,

puig s' acaba la senmana
y l' obrer cobra 'l jornal.

Y aquí 'ns tenen sempre atents á la que salta, sense co-
neixer la por, ni 'l cansanci, y resolta á no desmentir may
la tradició noble y honrada de LA CAMPANA DE GRACIA.

En mitj de tanta persecució com hem sufert, y havent-
nos de ocupar tot sovint de personalitats, sols un particu-
lar—de qual nom no volém recordarnos—va querellarse
un dia de injuria contra nosaltres; pero va perdre ab
costas á primera instancia, á l' Audiencia y al Tribunal
Suprem, tan injustificada y temeraria era la seva pre-
tensió.

Si cap més semanari espanyol—que nosaltres sapiguém
—ha pogut arribar á publicar mil números, molt pocs
serán los de caràcter satíric que hajan respectat ab la
delicadesa que nosaltres, l' honra y la vida privada fins
dels nostres adversaris més encarnissats.

TIRATJE DE «LA CAMPANA.»

A despit del odi implacable del clero, que no pot per-
donarnos que ataquém, ja que no 'l dogma, tots los abu-
sos que á la sombra de la religió solen cometres, y qu'
emplea contra nosaltres las armas més reprobadas, no
sols desde 'l pulpít y 'l confessorari, sinó particularment
subornant y amenassant als nostres corresponals y ve-
nedors, LA CAMPANA DE GRACIA ha anat obrintse camí y
aumentant continuament lo seu tiratje.

Comensarem imprimint uns 3,000 exemplars y als pocs
mesos ja havíem arribat á 5,000. Degut en gran part á las
milloras materials introduhidas en lo periódich, als cinch
anys de publicació, 'l tiratje ordinari alcansava un terme
mitj de 10,000 exemplars. Poch avants dels deu anys, ha-
víem pujat á 15,000 y algun temps després—gracias als
conservadors—arribarem progressivament fins á 20,000,
sent avuy dia 'l tiratje ordinari de 22,000 exemplars unas
senmanas ab altrás. La fluctuació, en augment ó disminu-
ció, no arriba may á 1,000 exemplars.

Tal es lo que succeheix normalment; pero en los suc-
cesos extraordinaris, sobre tot en los de caràcter local ó
regional, aumenta la demanadissa tan considerablement,
qu' en algunas ocasions, verbi-gracia: quan la qüestió del
gas, la dels embarchs, los fusellaments de Girona y al-
tres, no hem tirat menos de 40,000 exemplars.

Cap més periódich de Catalunya s' escampa com lo
nostre. Fa poch temps tinguerem ocasió de demostrar,
basant los càlculs en los datos oficials del timbre, que LA
CAMPANA DE GRACIA, enviava major número d' exemplars
á fora, que tots los diaris plegats de Barcelona més que-
tre semanaris dels més llehats.

Y ahont van aquets números? La major part se quedan
á Catalunya. En todas las poblacions de alguna impor-
tancia hi tenim corresponal ó venedor, y en la gran ma-
joria de las petitas, un suscriptor ó altre.

Además, no hi ha á Espanya una sola provincia que no
la visiti 'l nostre semanari. A Madrid se ven públicament.

Y á fora de la Peninsula? Las llistas de suscriptors
revelan que LA CAMPANA visita las cinch parts del món.

EUROPA: Enviem números a Fransa (París, Marsella,
Burdós, Reims, Dellys, Fleury, Savue, Peiriac de mer
y altres). A Epernay, ahont hi ha una colonia de tapers
ampurdanesos, lo mateix que á Perpinyá, Avinyonet, Ri-
vesalts y altrás poblacions del Rosselló, LA CAMPANA 's
ven pels carrers.

N' enviém á Alemania (Hamburgo y Worms); á Italia
(Roma, Milan y Alghero de Cerdenya); á Suissa (Inter-
laken y Zurich); á Austria (Viena y Praga); a Inglaterra,
(Londres y Liverpool) y fins á Turquia (Constantinopla).

ASSIA: Van números á las Islas Filipinas. (A Manila
's ven p' ls carrers) y á Singapoore.

AFRICA: LA CAMPANA va no sols á Ceuta, Melilla y Ca-
narias, sinó també á Alger y á Orán.

AMÉRICA: Visita las Antillas. A la Habana y á Santiago
de Cuba 's ven públicament. Tenim además suscriptors
á Guantánamo, Baracoa, Holguin, Guaycabulla, Santiago
de las Vegas y Puerto Príncipe, com també 'n servim á
San Juan de Puerto-Rico y Ponce. —Van CAMPANAS á la
Isla de Santo Domingo (capital); á Méjich capital y Ve-
racruz); á Colombia (Colon); á Venezuela (Tocuyo y Ca-
racas); al Uruguay (Montevideo y Fray Bentos); á la
República Argentina (Buenos-Ayres, ahont se ven pels
carrers, Rosario de Santa Fé y San Nicolás de los Arro-
yos); al Perú (Lima); á Chile (Valparaíso) y als Estats
Units (Nova York y Filadelfia).

OCEANIA: Fins servim suscriptors á Melbourne y á
Sidney (Australia).

Com hauria pogut imaginar may lo general Gaminde
que LA CAMPANA DE GRACIA acabés per fer sentir los seus
ecos en las cinch parts del món, ó sigui á tot arreu ahont
hi ha catalans!

LO SECRET DE «LA CAMPANA.»

Sense pecar de inmodestos, creyém que l' éxit de LA
CAMPANA DE GRACIA y 'l favor que 'l públich li dispensa,
se deu á tres circumstancias.

Primera: Haver nascut en bona lluna.
Segona: Haver professat sempre ab honradés y constan-
cia las mateixas opocions, inspirantse tot lo possible
en lo bon sentit caractístich del poble catalá.

Tercera: Haver procurat acomodar l' estil y la sátira á
la idiosincracia de la terra. Al pa, pa; al vi, vi... y qui la
fassa que la pagui. Pochs embuts y al bulto. Un bon pes-
sich y una rialla.

Aquí tenen lo nostre secret.

Y ara, estimats lectors, fins al segon milenari (*).

P. K.

(* Hem empleat la paraula milenari no en lo sentit de
mil anys que li dona 'l Diccionari de l'Academia, la qual
per ser castellana, no es autoritat entre nosaltres; sinó per
expressar lo conjunt de mil números que son los que portem
publicats. Si dels sabís no n' esperém res, creyém que 'ls
lectors nos perdonarán aquesta llibertat, que per aixó ells y
nosaltres som liberals.

LO TROVADOR MODERN.

Lluny de mí aquesta lira raquítica
que no més dona notas suaus;
lluny de mí aquestas cordas sense ánima
que sols vibran en mans dels esclaus.
Prou cansons ignocentas y místicas,
prou baladas de rosas y mel...
¿A qué vé parlar sempre de llágrimas,
y de planys y de onadas de fel?

Ja ha passat aquell temps: ja las gitaras
no ressonan al peu del vell mur,
ni se sent en las grans salas góticás
del trist bardo lo cant insegur.

A través de una lluyta titánica,
las naciones poch á poch s' han fet grans,
y sa veu, avans tendra y dolcissima,
s' ha tornat com la veu dels gegants.

Tot es viu en sa marxa frenética,
tot es fort en son bras atrevit,
tot es lliure en sa pensa magnánima,
tot es noble y altiu en son pit.

Los palas y las torres altísimas
han cedit al impuls del progrés;
los baluartes de las sectas fanáticas
han caygut per no alsarse may més.

La ignorancia y sas hoyras fatídicas
brillant sol ha desfet y esborrat.
y 'ls tirans han perdut ceptre y púrpura
entre el fanch que sa ruina ha deixat.

Si 'ls nous temps han portat novas prácticas,
si hem deixat del passat los errors,
¿per qué no hem de deixar las retóricas
que gastavan los vells trovadors?

No som ja criatures anémicas,
sense fibra com eran avants:
som tots homes, tenim forsa hercúlea
y es precis que parlém com á grans.

Cantém, donchs, baix lo mur de las fábricas
las bellas dels temples moderns;
cantém sota 'ls llarchs fils del telégrafo
del progrés los principis eternals.

Cantém junt al ferrer que ab má atlética
forja 'l ferro, juganhi ab lo mall,
mentres tan que 'l remor de las máquinas
sagrats himnes eleva al treball.

Celebrém los portents del fonógrafo,
las conquistas que alcanza 'l saber,
la pintura ab sas joyas artísticas,
lo vapor ab son màgich poder...

¡Prou idilis, floretas y llágrimas!
Cantém sòls lo que hull, lo que 's mou,
l' esperit generós de la época
y las glorias del sigle dinou.

C. GUMÁ.

RECORTS.

o número mil de LA CAMPANA DE
GRACIA! Sembla impossible! ¡Cóm
passa 'l temps!

Aixó dirán molts, tots los que
llegiren lo primer.

¡Quina diferencia entre avuy y
lo dia en que aquest va sortir!
Llavors tot era vida, animació,
entussiasme, y semblava que la
nació, ja regenerada, corria á im-
puls de la Democracia á ocupar lo primer lloch entre 'ls
pobles civilisats.

Avuy tot es fredor, indiferencia, tristesa, com si todas
las ilusiones s' haguessen evaporat y fossen mortas todas
las esperansas: no aném al lloch, ni aspirém á res; com
barca sens timó, nostre país segueix l' impuls de las
onas; que van y venen sens direcció fixa.

¿Qui 'n té la culpa?
Aquesta pregunta 'm recorda una conversa que vaig
sentir l' altre dia.

Los interlocutors eran dos homes de mitja edat, que
semblavan menestral-poch acomodats.

—Avuy fa anys, deya un dels dos, que aquell senyor
gros del primer pis va baixar á veurem y 'm va dir:—Ja
ho veu, senyor Joseph, há arribat l' hora de que tots los
homes de bé 'ns ajuntem. La pilleria s' apodera de tot;
je sab lo de Santa Mónica: aixó de la Democracia portará
lo lliure cambi, que será la ruina de la industria y Deu
fassi que no vinga la repartidora. No crech que vosté sia
dels tarats, per aixó li parlo ab tota confiança: vinga ab
nosaltres y tot se salvará.—

Jo m' hi vaig deixar caure, perque deyan que alló era
la reunió de las personas honradas contra la pilleria, y
encara que 'l negoci 'm marxava bé, jo creya de bona fé
que tot anava malament perque ells ho deyan; vaig donar
diners algunas vegadas, y un dia 'm varen portar dos fu-
sells perque 'ns arremessin lo mosso de casa y jo, no sé ab
quin objecte, perque no va arribar lo cas.

Un matí aquell senyor gros me va dir:—Estigui content,
ja hem guanyat.—

Y aixis ha sigut: vegi si hem guanyat, tot alló de la de-
mocracia s' en va anar per terra y 'l negoci també; no ha
viugut la repartidora que deyan; pero jo y molts com jo
'ns hem quedat sens un quarto, y 'l senyor gros es sena-

dor y gasta y triunfa y diu dels pobres que som uns per-
duts; ells han portat lo lliure cambi y tots los que 'ls
varem creure jemeguém del mateix mal.

—Ja es ben trist aixó, senyor Joseph, digué l' altre me-
nestrá; pero tot té un pitjor. Mirim á mí, jo tenia un pas-
sament regular y era viudo ab dos fills, y com á vosté 'm
digueren que tot estava perdut y qu' era cas de concien-
cia no posar una barrera al mal esperit que tot ho in-
vadía.

En fi, per no ser pesat, vaig fer com vosté, vaig dar
dineros y mon fill gran va pendre las armas á favor dels
carlins. Vosté ja sab lo que va passar; caigueren los re-
publicans y comensaren entre nosaltres las desercions. lo
mateix que á mí 'm va portar á ser carlista, va ser un
dels primers; ¿y qué resulta? que nosaltres també caigue-
rem. jo vaig perdre lo fill gran en una de las últimas ac-
cions, vaig quedar pobre, veyent com los mateixos que
'm havian portat á ser carlista figuravan entre 'ls alfon-
sias y feyan del nostre rey, lo rey de las húngaras y del
As d' oros, tiravan entre cap y coll de la religió lo mestis-
mege y feyan de la patria un hospital about tothom
gemega.

—Aixó es la política, senyor Ramon.

—Dispensi, senyor Joseph, no es la política, es la llana.
Si nosaltres haguéssim estat més enterats no 'ns hau-
ríam deixat enganyar. Nosaltres eram del poble y varem
anar contra 'l poble; si aquest anava desencaminat, nostre
deber era ensenyarli 'l bon camí, no juntarnos ab sos
enemichs per enfonzarlo. La culpa es nostra y es just que
'n sufrim la pena.

No vaig sentir res més; pero aixó explica ben bé lo que
ha passat desde 'l número primer, al número mil de LA
CAMPANA DE GRACIA.

Y tenia rahó 'l senyor Ramon; la falta de instrucció, lo
no ocuparse dels assumptos públics portan als pobles al
suicidi. Dins del sistema representatiu la opinió ha de ser
la reguladora de tot; si aquesta falta es natural que ocupin
lo lloch dels interessos públics alguns interessos particu-
lars. Aquets sempre conspiran procurant no donar la
cara y buscan qu' 'ls tregui las castanyas del foch y si no
trobessin ningú s' anularian.

Quan va sortir lo primer número de LA CAMPANA DE
GRACIA, hi havia opinió, pero també eran molts y molts
los senyors Josephs y 'ls senyors Ramons, que no sabent
de res se varen posar al costat de sos contraris per darsi
la victoria contra 'ls seus amichs. Avuy ja 'n tocan las
consequencias, ja confessan que llavors feyan negoci y
que ara estan arruinats; pero per cada senyor Ramon que
reconeix sa equivocació y sa ignorancia, hi ha mil senyors
Josephs que de tot donan la culpa á la política. Aquest
es l' erro que s' ha de combatrer si 's vol que arribin per
la nació dias més hermosos.

MANUEL DE LASARTE.

SONET.

Puig l' Editor un treball meu demana,
probar vull si enjijono una poesia,
transportantme així al temps que n' escribí
pèl número primer de LA CAMPANA.

Sé prou que no hi daré forma galana;
més la ilusió de Faust ma ploma guía,
y un bréu instant, al correr, m' alivia
del pes dels anys de fetxa tan llunyana.

¡Tot s' ha mudat! Tot, menos la rutina
de nostra imprevisió y costums lleugeras.
Llavors, lo canó y la carrabina
nos arruinavan en funcions guerreras:
avuy en plena pau, cerquém la ruina
fent una Exposició... pero ab goteras.

V. ALMIRALL.

LO DE DAVANT DEL APELLIDO.

Entre las moltas aberracions de la vanitat humana que
fan riure ó bé inspiran llástima á la gent com cal, sobres-
sur, de algun temps á aquesta part, lo vulguer apareixer
persona distingida fonamentanho en la manera de an-
omenarse. Deixant apart los tituls de noblesa que, mit-
jansant lo pago segons tarifa, dona 'l Papa, y 'ls que do-
nan los reys ó, millor dit, los seus ministres per inter-
cessió, avegadas, de un agent de negocis, pagant també 'ls
seus corresponents drets, fixémnos breument en los dis-
tintius que 's figuran darse á sí mateixos alguns bena-
venturats anteposant lo DE al seu apellido.

Hi ha molta gent que 's creu que 'l DE, en aquest cas,
significa noblesa, alta alcurnia ó distinció social. Res de
aixó. Certament qu' en Fransa—ahont á pesar de que fa
un sigle que tan se parla de democracia igualitaria, hi
ha molts ximplés que 's moren per distingirse dilhentse
decorés, encara que no sigui més que per portar un botonet
vermell en la solapa de la levita— los reys absoluts hon-
raren á alguns dels seus cortesans autorisantlos l' us del
DE davant del apellido, y fins de dos DEES, si ab un no
hi havia prou, com ho va fer Lluís XVIII ab un monsieur
Genou qu' en virtut de tal gracia soberana, se firmava
DE Genou DE; pero per lo que toca á Espanya, ni autiga-
ment ni ara, lo DE ha significat ni significar, per si sol, no-
blesa; lo posarlo ó no davant del apellido es senzillament
una qüestió de gramática.

Hi ha apellidos als quals deu anteposarse forsosament
lo DE, ó las sevas declinacions, si 's vol parlar y escriure
com la sana rahó y l' Academia manan; u' hi ha altres
qu' es un disbarat lo posarli. No diré res nou pera la gent
mitjanament ilustrada al fer present que tots aquells
apellidos que signifiquen noms de pobles, edificis, mon-
tanyas, arbres, rius, etc., com—concretantnos als més co-
neguts en Catalunya— Vendrell, Sanahuja, Torres, Mont-
seny, Ter. Mas, Alsina, etc., requerixen lo DE, DEL ó DE
LA ó DE LAS. Los apellidos que son noms patronímichs ó
prevenen de tals, com en castellá Fernández, Gutiérrez,
Sánchez, y en catalá Ventura, Blay, Domingo, etc., també

han de portar lo de y 'ls seus declinats, perque aixís com aquells suposan procedencia de localitat, aquests la suposan de persona determinada; pero no 'l poden portar los apellidos que signifiquen qualitat personal y officis, com: Roig, Blanch, Brú, Ferré, Llauredó, Oller, etc., y menos encara se deu posar devant dels apellidos que no tenen significació vulgarment coneguda, com Banús, Gispert, Marsal, etc.

Es, donchs, qüestió de gramática y no de distinció de cap mena, lo fer us del de que á tants envaneix y á alguns causa enveja. Tots aquells que ateses las reglas de bona dicció, encaixa devant del seu apellido, no sols lo poden posar sens cometre usurpació d'estat civil, sinó que deuen posársen'l: pero 'ls que no estan en aquest cas, que ho deixin correr, si no volen fer riure.

No sols lo de, per si sol, no significa noblesa; sinó que sovint significa lo contrari, l' origen més humil. Pot esser mol bé que alguns que s'estarrufan firmantse: de Barbará, de Bell-lloch y demés per l' istil, lluny de descendir dels barons de la fama, com casi tots ells crehuen, ho siguin de plebeyos y ben plebeyos. Es notori que, antigament, quan no s'registravan ni per lo eclesiástich ni per lo civil los noms que s'davan als nats, los apellidos, es á dir lo que ara entenem per tals, no s'coneixian: l' apellido solia esser lo non de pila del pare ó de la mare, més ó menos alterat, ó soviat un mot ó renom. Molts dels apellidos que son noms de vilas, es probable que tinguin lo sigüent origen: un vehí de un poble, apretat per la necessitat de viure, emigrava á altre lloch, y 's deya Joan, per exemple. Donchs los nois convehins deyan al foraster Joan de Barbará, si procedia del poble de aquest nom: si de Bell-lloch y 's deya Pere, Pare de Bell-lloch; si exercia l'ofici de ferrer, li plantavan Ferrer; si era ros de cabell, Roig, y, aixís sucesivament, per diferenciarlo dels demés vehins del poble. Y lo mateix pot dirse dels apellidos Roure, Alsina, etc., probablement provenen de que aquells á qui foren aplicats tenian en la comarca arbres de aquesta classe, habitavan prop de ells, ó en ells havian fet cosa extraordinaria.

No sostindrè qu' en quan als apellidos de noms de pobles ó castells, no n' hi hagi que vinguin de haver los antepassats dels que 'ls portan, exercit en ells mando, senyoria, ó domini; pero los més á bon segur que no tenen altre origen que 'l vulgaríssim y ordinari avants dit.

Consti, donchs, que 'l de davant del primer ó segon apellido, no es qüestió de distinció, sinó de gramática. Tan es aixís, que teun no pocs nobles dels de deho que reuneixen molts titols de compte, marqués y duch, que son *grandes* de Espanya, y quan se firman ab lo seu nom y apellido, no s'posan cap de. Sentiré disgustar á algú, pero no puch menos de acabar dient que a quells comerciants de fils y vetas enriquits, ó a quells altres no menos felissos que, per tenir una creu qualsevol de las que s'tiran á doll quan se casa 'l Rey ó naix un príncep, se figuran aixecarse per damunt dels demés mortals posantse 'l de en las targetas de visita, duhen no olvidar que si no 'l posan ab la declinació deguda y si 'l seu apellido no es dels que significa procedencia de lloch ó no es patronímich, á més de fer riure á qui 'ls coneix, cometen lo qu' en gramática se 'n diu un solecisme

J. GUELL Y MERCADER.

CANTARS.

Bon mosso 'm deyan las noyas anant per festes majors; ara 'm diu tonto la dona y las altras fastigós.

Bona mar, ja surt la barca. A veure què portará. De llusos no cal que 'n porti que á la terra prou n' hi ha.

Senyó arcalde, senyó arcalde, á sa filla vull citar, que un petó que vaig donarli ara no me 'l vol tornar.

No vals tan tú com lo susto que m' has dat a questa nit: he somiat que eras casada y que jo era 'l teu marit.

No tens carrera ni ofici? Els viciós, po're y ga'ndul? Mira, feste home polítich, ja no 't que la altre recurs.

Al peu d' aqueixa finestra vaig perdet la juventut: veyent co n m' esgargamello tots m' planyen en nos tú.

Ton promés ve de l' Habana, tot seguit io he endevinat. Manda pesos, no va á missa y porta pantalons blancs.

Fugint de fa n y de feyna, aquí m' 'n vinch á cantar. Si 'm sentis, estaras distreta, y si nó, m' hauré alegrat.

J. COROLEU.

À VÍCTOR HUGO.

Ton nom d' eterna memoria jamay no podrà mri; es l' orgull del mon llatí, es de la Fransa la gloria. Es aquell per qui l' historia ostenta full senyalat; es lo qui á la humanitat ayma sempre, nit y dia; 'l apóstol de la poesia, del bé y de la llibertat.

J. BLANCH Y ROMANÍ.

LOS PROPAGANDISTAS DE «LA CAMPANA».

(Dibuix de F. Gomez Soler).

—Germans meus caríssims: lo tinter dels qu' escriuhen LA CAMPANA es de banya de Llucifer; las plomas procedeixen de las alas de Satanás; la tinta es feta ab sutje y sofre de l' infern... No la llegiu, caríssims germans... Los que la fau, tenen pacte ab lo dimoni: los que la llegeixan se condemnan per tota una eternitat!

SUBLEVACIÓ.

La hermosa y gentil María qu' es de gracias un primor, ha donat son tendre cor á un tinent d' infanteria. Tan l' estima la donzella y tan lo donzell la estima, que á n' ella eix amor l' aprima y ell se torna boig per ella. Per conservá aquesta brasa, lo tinent, ab cor molt viu,

un dia á son pare diu que 'l deixi pujá á sa casa. Y aquest, no veyent prou clar que aixís sa vida perilla, diu que no vol que sa filla se casi ab cap militar. Ella llensa un mar de plors; lo tinent demana y prega, y 'l pare d' ella renega per consenti aquests amors. Resultat d' aixó: 'l tinent, després de dat aquest pas, se 'n torna ab un pam de nas

com així 's diu vulgarment. Passat tot aixó, á tot hora los dos estimats se veuhen. y quan aquell cas retreuhen la donzella sempre plora. Lo tinent, per darli joia, un dia, entesos los dos, va sublevarse furiós contra 'l pare de la noya. Son pare, que va pensar-se, qu' un gran disgust hi pot cabre perque 'l tinent porta sabre y que ab ell fuis pot venjar-se,

no mirant que fa molt ase recular lo que s' ha dit, diu al tinent tot seguit que ja pot pujá á sa casa. Per xó 'l tinent, si 'l tropell explica sense fatichs á n' als seus millors amichs que son militars com ell, diu qu' ara ha pogut probarse d' un modo qu' es bastant clar, qu' aquell que vulga pujar se 'l deber de sublevarse.

J. PUIG CASSANYAS.

NO SOM AHONT ANEM. (Dibuix de J. Lluís Pellicer)

Ahir.

Avuy.

o Y demà?...

A LAS MIL SEMANAS. (Dibuix de Apeles Mestres)

Son las Campanas, com lo ví hò,
que com més vellas, fan més bon só.

ENTRE CAMPANAS.

DESPRÉS de mitj' hora de caure campanadas á dreta y á esquerra, acaban de tocar las dotze de la nit en tots los campanars de Barcelona.

L' últim ha sigut lo de la Catedral; pero no hi ha que ferne cas. Un altre dia será 'l primer.

Los vehins de la nova ciutat dels comptes dormen tranquilament en sos llits de ploma, de llana ó de palla: los serenos... dormen també

arreconats en un portal ó familiarment assentats en l' acera.

Ningú vigila, ningú está de guardia, ningú espia lo que passa pels carrers ni per las teuladas. ¡Es lo gran moment!

—¡Alsa, noyas!— crida la campana Eularia, desde la seva altíssima miranda:—ja podém comensar la tertulia; per baix tothom dorm.

Com si no esperessin més que aquest avis, todas las campanas se despenjan, sense fer gens de ruido, y corran silenciosament al siti ahont cada nit solen reunirse.

La Honorata busca á la de cal Erasme perque li acabi de contar un quènto comensat la nit anterior; la de la Universitat s' assenta al costat de la de l' Audiencia per ferli certas preguntas; la Eularia enrahona ab las del Hospital, Sant Pere y otras més modestas, demanantlashi notícias del seus veynats.

La única qu' está seria y preocupada es la Tomasa. Se passeja sola amunt y avall, dirigint la mirada al cap del carrer y balancejantse de tan en tan en visible impaciencia 'S coneix que espera algu.

¡Ah, vet aquí! Esperava la campana de Gracia, que en aquest moment acaba d' arribar, suant de cap á peus y esbufegant com una locomotora.

—¡Hola!— li diu la Tomasa, sense donarli temps per respirar;—á tú t' esperava.

—¿Qué t' pensavas que no vindria?

—¿Qué sab una! Com que, segons m' han dit, estás á punt de celebrar una gran festa!...

—¿Jo?

—Si; no fassis lo pagés. Lo tèn milenari... ó no sè qué.

—¡Ah, sí! Vols dir la festa de las mil senmanas! Ja no me 'n recordava.

—Pues justament d' aixó es de lo que hem de parlar.

—¿Ah sí? Digas qué hi tens que dir alguna cosa?

—Si senyora. Comenso per declarar-te que 'm sembla mentida que tú autorisis semblant injusticia.

—¡Injusticia! ¿Y aixó?

—Si senyora. ¿De quin sant t' han de donar tanta importancia per las ditxosas mil senmanas? ¿No soch més antiga jo?

Y pues, ¿per qué no me 'ls fan á mi aquestos obsequis?

—¡Ay, Tomasa! ¿qué 'n vens d' esmolada avuy! Pero ja veurás; aviat te faré callar. Tú t' comparas ab mi ¿eh?

—No m' hi comparo; 'm crech superior.

—¿Sí? ¿qué has fet tú? Veyám, explicat.

—¿Y tú?

—¿Jo? Lo que no ha fet cap més campana. Hi tocat á somatèn contra las quintas y contra la tiranía; hi desafiat la furia de cent canons; hi servit de bandera á tot un poble y he donat lo meu nom á un periódich que fa més sorol que tú y que todas las campanas reunidas.

—¿Y aixó son mérits?

—¡Vaya! y dels bons. ¿Qué 'n tens de millors tú? ¿de qué serveixes? ¿qué fas? ¿qué representas? ¿quina utilitat reportas?

—Soch més grossa que tú...

—Més grossa... y més pesada y més faha; ¡continúa!

—Tinch més edat...

—Per xó repapirjas.

—Habitó un campanar millor que 'l tèn...

—Y tens una reixa al davant perque 'l cap no t' rodi.

—Y perteneixo á la Iglesia.

—¿Ja has acabat?

—Si.

—¿Aquestos son los teus mérits?

—¿Te semblan poch?

—¡Y tal poch y tal dolor! Tomasa, creume, estás tocant lo violón: tot lo que has dit no serveix de res. Aixó de ser grossa y tenir més edat y ocupar un bon campanar y perteneixe á la Iglesia, no son títuls sinó desgracias.

¡Pobreta! ¡Tractar de enlluernar las generaciones modernas ab los pergamins, las antiguallas y la tradició!... ¡Tenir la panxa molt ample, donar de tan en tan quatre campanadas, ser objecte de curiositat...! ¿Aixis vols mereixer milenaris?

—¡Campana de Gracia, campana de Gracia...! ¡no m' exasperis!

—¿Jo? No faig més que dir la veritat. Tú no ets res, jo soch molt; tú tocas una vegada l' any, jo un cop cada semana; tú ets sola, jo tinch á mils exemplars de mi mateixa que dif indeixen la mèva veu; á tú no més te sent lo veynat, á mi se 'm sent per tot Catalunya, per tot Espanya, per tot lo món; tú sols tocas á morts ó á festa, jo toco á somatèn, á llibertat, á progrés; tú, si t' trencas te fondrán y ja haurás acabat per sempre, jo si 'm fonen no desapareixeré, perque soch eterna é inmortal en los millons de fullas impresas que portan lo meu nom;... en fi, tú costas molts cents duros y no serveixes per res, jo, costo cinch céntims y alegro entretinch, ilustro y vivifico á tot un poble... ¿Qué t' sembla?

—¡Fantarrona!

—¡Infelis!

—¡Condemnada!

—¡Momia!...

La Tomasa aixeca 'l batall y 's disposa á clavar un trástasso á la de Gracia. Aquesta 's prepara á retxassar la agressió. La lutxa amenssa acabar tràgicament.

Però tot de cop se presenta una campaneta que té 'l encàrrech de vigilar

—¡Cúytin!— diu anant de un grupo al altre;—cap al seu puesto tothom! ¡Hi falta molt poch per ser la una!..

Las campanas se despedeixen precipitadament y corran cap als seus respectius campanars, todas esporuguidas. Pochs moments més tart, després de tocar los quatre quarts de reglament, per tots los àmbits de Barcelona se sent ressonar ab unanimitat admirable una campanada sonora.

—¡Nanch!

Y 'ls serenos, que 's despertan al sentir l' estrepit, s' aixecan apressuradament, y agafant lo xusso y la llanterna fan un badall y ab tota la mala gana que poden, cantan:

—¡La una!

FANTÀSTICH.

CASSUS BELLI.

A fora está nevant, lo cel es negre.
Dintre 'l saló vermell
ben clos, ben alfombrat, ronca la estufa
convertida en infern.

Emperador, gran canceller, ministres
sentats comodament
van sumant y restant; las plomas cruixen
al damunt del paper.

—Cinch milions... deu milions... vint milions d' homes...
¡bona xifra! ¡excelent!

Lo meu real nebot ne té catorze,
son... sis menos que 'n té.

Entre morts y ferits ¿qué 'n podém perdre?
¿cinch milions? ¿diguém deu?
son deu milions que 'ns quedan per la patria,
tots bons contribuyents.

Podém, donchs, declarar no ja una guerra
sinó dugas y tres;
senyors, prou vacilar, temps ha que 'm friso;
la inercia m' embruteix.

La pau me té enervat; la guerra al menos
desperta l' interés;
aquell panteig, aquell tragi, aquells vivas,
tot aquell traqueteig,
canons que rodan, batallons que marxan,
banderas, flors, llorens,

derrota al dematí, victoria al vespre...
¡aixó es viure, aixó es ser!

¡Ja 'm crech rejuvenit sols recordantho
Senyors, no 'm parlem més;
podéu escriure á mon nebot la nova
sense perdre un moment.

Diguéuli que dilluns, dimars, dimecres,
quan li vinga més bé,
envihi á la frontera un cos de exercit
mentres faig lo mateix.

Diguéuli de passada que 'm coluqui
als serenissims péus
de-la Reyna sa esposa y ma neboda
la flor de mos parents.

Diguéuli que vaig rebre las habitxas
de can amasso vert
que sas augustas mans varen brodar-me
y 'm van divinament.

Diguéuli que desitjo que aquell reuma
que pateix cada hivern,
no 'l privi de manar las sévas forsas
desde la Cort, s' entén.

Li diréu, finalment, que 'm vinga á veure
més tardet, al bon t'mps.
Y ara aném á esmerzar, que passa l' hora
y 'l ventrell se 'n ressent.

APELES MESTRES.

BÉ Y MAL.

Los malvats buscan sempre l' obscuritat y 'l silenci.
L' obscuritat, perque ningú veji sas perversas accions.
Lo silenci, perque ningú parli d' ells. Lo judici del món
los hi fa por.

En cambi, la gent de bè no fuig la llum ni tem que 's
parli d' ella.

Lo mateix passa ab los governs.
Los que obeheixen a principis generosos, y procuran lo
bè general, sense excepcions ni privilegis de classes ni
familias, deixan camp obert á todas las manifestacions de
la llibertat, y desitjan lo fallo del sufragi universal.

(Dibuix de E. PLANAS.)

EX-POSICIÓ DE BARCELONA

Modesta, pero sólida y

SENS CAP EXPOSICIÓ.

Los governs de petites miras, de privilegis ó de familia, tendeixen à matar la llibertat y restringir y sofisticar lo sufragi.
La mateixa pedra de toch serveix pera judicar als governs y als particulars.
La virtut es sempre valerosa.
Lo mal es eternament cobart.

E. PASSARELL DIRLA.

UNS VERSOS PER «LA CAMPANA.»

SONET.

Uns versos tinch de fer per LA CAMPANA que CAMPANA DE GRACIA s' anomena, y ja estich barriant fa una senmana, ab tan y tan neguit, que 'm dona pena.
Jo vull y no 's puch fer, no estich de vena.
Ma súplica á las musas queda vana, y, ni en carril, ni en cotxe, ni en tartana, aussili volen durme de cap mena.
Per altra part, en Lopez, tal com sona, diu que l' objecte que á voler l' inclina una cosa de mi dolenta ó bona, es per la firma, que 'l xicot opina, que llamará. ¡Douchs allá va que tronal! Firmémho per si es cert qu' ho endavina.

FEDERICH SOLER.

DEL MÈU ALBUM.

La llengua del xerraire, es com la pedra tirada per la fona, que un cop esventada no 's pot dir ahont va; pero si asegurar-se que allí ahont toca fa mal.

La luxuria viu principalment del ví y lo ví cerca sempre la luxuria. Per xó 'ls borratxos y las rameras casi bé sempre fan ranxo.

La batxilleria es germana de la fartalencia. Solzament que la primera s' alimenta pèls ulls y l' oído y la segona pèl paladar y l' olfato.

Aixís com los diamants sols se troban en la profunditat de la terra, las veritats sols s' encontran en lo més fondo del pensament.

Ha dit un gran escriptor: «Los homes están constituhits de aytal manera, que 's pot entrar en una reunió cubert de fanch per tot, excepció del calsat.» Aixó m' explica c' arament la afició que 's desperta á posar botigas de limpiabotas.

Esperar á demá, per fer una feyna que 's pot fer tot seguit, equival á no ferla may.

EDUARDÓ VIDAL VALENCIANO.

A CAL PERESÓS.

Hi ha rovell al ferro, en los mobles corchs, hi ha cucots á l' aygua, hi ha ortigas á l' hort.

La bòta es aixuta, ni un pá hi ha á la post, á la guardiola no hi queda ni un sou.

Flaire de bugada no se 'n sent enloch; per tot de miseria se sent la furtó.

No hi busquéu escombras ni estranyinador: son trastos inútils á cal peresós.

Dessota la taula hi ha uns espolsadors que encastats á terra se 'ls menja la pols.

Bruts de lo dia antes

hi ha plats als fogons; ab lo seu bull l' olla va apagant lo foch.

Terra d' escudellas no n' hi ha ni un pols: de polvos de banya de ciervo, tampoch.

Res hi ha en lo seu puesto, ni clau hi ha al rebost: rata famolenca hi entra un cop y prou.

Ell may es á casa, ella hi es molt poch: si decàs se troban no 's diuhen ni un mot.

Lo noy gran es fora á rodar pèl món: la noya... ¡Ay la noya! ¡que me 'n fa de por!

ALBERT LLANAS.

TRADICIONS ALGUERESAS.

Es altament simpátich, per nosaltres catalans, lo modo de ser tan semblant al nostre, de las petites colonias germanas perdudas al nord de Sardenya, al mitj de la mar Mediterránea. Las energias nacionals may trobaren major proba de sa potent vitalitat, qu' en aquells amagats recontres de patria, sustrets per la política á las naturals fronteras de la terra, mes eternament guanyats á ella per eixos invisibles llassos de afecte y carinyo que cap poder humá pot desfer.

Jo, francament ho confesso, al trobar-me en l' Alguer, hauria volgut emportarmel tot, sos habitants y sas casas, sos monuments y sos recorts. Lo temps me faltá sempre pera escorcollar á fons la vida de la ciutat, veure las mutacions de son llenguatge, refer eixa dolca poesia popular qu' es l' ànima de un país, y llegir entre 'l núvol d' olvit que las embolica, las vellas tradicions ahont se condensan las inofensivas ideas supersticiosas, turbadoras de nostra ment en los primers jorns de la juvenesa.

¡Las tradicions algueresas! Aquestas sí que van perdentse al galop, que fujen per la alta vehina serralada, en companyia del olvit dels vells y del desdeny dels minyons. Las bruixas han desertat lo terme: lo diable no apareix més en los puigs de la Nurra: fins las donas milagreras no poden viure del ofici, avants tan lucratiu, y deuen buscar més positiva ocupació omplint cantis d' aygua ó rentant escaletas.

No sé si es llástima que tal succeheixi, perque á fi de comptes mos enamoraments del passat no 'm portan fins á desitjar la conservació d' eixas creencias que sols trobaren estada en cervells embotornits. Mes, entenemnos: si fugen de la vida ordinaria, si no arrelan en lo poule, deuen tenir lloch indicat en la estampa que manté lo passat y 'l posa continuament als ulls com lissó pera 'l pervenir. Per aixó he buscat ah carinyo eixas tradicions algueresas, que de no ser recullidas se perdrien aviat per sempre.

Entre ellas n' esculliré alguna per mostra, puig son general caràcter poch difereix de las nostras, es á dir, se tanca en aparicions terribles ahont un dimoni en forma de sátiro juga 'l principal paper, ó en miracles de sants fets en lo pòlsó recó de amagada capelleta. Com exemple de la primera basta recordar á Mont Vestit, pelada montanya situada en lo camí del Alguer á Port del Comte, en quals entranyas sers superiors de edats passadas amagaren rich tresor. Mes no deixaren de pendre las precaucions ordinarias de qui vol guardar hē sos quartos, y ademés ne adoptaren otras de extraordinarias que han sigut la desesperació dels algueresos en las centurias pasadas. Está ficat lo diner en fonda cova de la montanya, tapada per pesada llosa de pedra, sostinguda per un gros anell de ferro. Arribar fins allí es cosa impossible, puig quantas voltas los descubridors ho intentaren, han degut fugir davant la aparició monstruosa de un animal estrany, ab cara d' home, cos de bou y peus de ruch, que sols podia ser lo diable. Y ab aquest subjecte los algueresos no hi volen rahons, perque sempre 'ls inspira malas cosas. ¡Potser ell ja va tenir la culpa de que tiressin á terra la portalada gòtica de la Iglesia!

Y are anem als miracles. Encare avuy, en humil capelleta dedicada á Sant Antoni que decora la nau esquerra de la iglesia de Sant Francesch, hi ha una imatge de Crist al pilar, en lo moment de esser flagellat. Lo publich la anomena lo *bulto rosegat*, per sa mala conservació, que no 's deu á la acció del temps ó al poch cuydado dels sagristans, sinó á la següent verídica llegenda.

Anys ennera vivia al Alguer una devota, que sens ser monja vestia l' hàbit tercer y s' anomenava Sor Amat. Prengué á son cuydado l' exercici de varis actes de devoció, entre 'ls quals figurava 'l de expolsar la venerada imatge un jorn, mentres se dedicava á tal ocupació, lo Crist aixecá 'l cap y ab veu dolcissima li digué:

— ¡Quin cuydado tens de mí, mentres miro en qué estat los ebrros posaren mon cos!

Naturalment, encar que la conversació era en alguerés, la monja no sapigué qué respondre, y caygué en éxtassis davant la imatge. La reculliren los frares, y quan la vida repregué son curs normal en aquell cos de epilèptica, fou pera consagrarse entera á la oració, al dejuni y á la mortificació de la carn. Sor Amat visqué, com sol dirse, en olor de sanctitat, y á sa mort fou enterrada en la paret del fons de la mateixa capella, apoyant son sepulcre en lo mur mitjaner de la plasseta anomenada del *Pou Nou*. Aixís durant sigles pogué 'l poble venerar son cos sens entrar en la iglesia, sent sensible qu' en temps moderns la inconscient irreverencia municipal haja posat al seu costat... una columna mingitoria.

EDUART TODA.

(Dibuix de E. PLANAS.)

POSICIO ACTUAL DE BARCELONA.

Pretenciosa, pero débil y

AB GRAN EXPOSICIÓ.

QUATRE PENSAMENTS SOBRE LA POLITICA.

No fora gens injust fer pagar contribució industrial a molts de nostres diputats a Corts.

Los que 's barallen més dins del Parlament son los millor avinguts en los Consells Generals de 'ls nostres ferro-carrils. Es un doble joch de sillons que dona magnífics resultats. Tot consisteix en un cambi d' assientos; los que s' aixecan del banch ministerial, ocupan los llochs vacants dels consellers d' Administració que passan a esser ministres.

Los homes que pertanyen als partits del mitj fluctuant sempre entre la democracia y la monarquia, me recordan als jugadors de Portillon, casa de joch que 's va situar sobre la frontera espanyola-francesa, en un port dels Pirineus. Quan s' acostava la guardia civil, se'n anavan a jugar en los salons situats en territori de la República francesa, y quan esnumavan la proximitat dels gendarmes, corrian cap a las habitacions asentadas sobre 'l sol de la monarquia espanyola.

Lo *Diari de Sesions* es l' historia de las veleitats dels nostres homes polítics. Cada dia, al etzar, avans de comensar las sesiones, deurían llegirse un quants fragments de números atrassats per contenir l' impudencia del major número.

Casi bé todas las crisis gubernamentals tenen caracter gástrich, efecte del empatx dels que menjan ó d' haver pres massa vermouh los qu' esperan.

De la corrupció política neixen aquests homes lleugers, bellugadissos, amichs del esbalot, com aquelles moscas de *femer* que son las que 's mohuen més y las que fan més ramor.

FREDERICH RAHOLA.

LO CANT DEL DESTERRAT. (1)

(A MON DISTINGIT AMICH Y CORRELIGIONARI D. LLUÍS ALBERT.)

Llibertat—Igualtat—Fraternitat.

Lluny de la Patria per qui 'l cor suspira, ferit per la dissort, com náufrech vinch a demanart, ma lira, de mas cançons perdudas un eco sols de benhaurat recort.

En mitj de la tristor y greu frisança que 'l cor me consumeix, mon cant será lo plany de l' anyorança que 'l pobre auccell exhala fora del niu que sos petits nudreix.

La llibertat jo vull cantar... mes sento feixuch lo meu anhel, y tan bon punt lo meu cantar intento los ulls se m' ennuvolan y, com may, ploro llágrimas de fel. Proscripte y perseguit, en terra llunya

(1) A instancias de moltes personas que havían manifestat d' sitjos de conèixerla, publicuem ab gust la present poesia, fins ara inédita, que fou premiada en l' últim Certamen de la Bisbal. Com veuran los lectors es deguda a la ploma de un distingit periodista, que avuy plora en terra estranya, los rigors de la legislació sobre imprenta.

RECORTS ARTÍSTICHS.

Los apóstols en la professó del Corpus de Valencia.
(Dibuix póstum de Tomás Padró.)

Retrato de TOMÁS PADRÓ, quan anava a Llotja.
(Dibuix del seu amich y company Mariano Fortuny.)

tot sent a esclavitut...
Fora dels meus: llansat de Catalunya
joh llibertat preuhada!
es quan t' estimo més, puig t' he perdut.
La llibertat sens patria es un deliri,
un veritable jou...
l' estar lliure es per l' ánima un martiri,
encar' que 'l cos gaudeixe,
si de la llar comuna se 'ns exclou.
¡Qu' hermosa qu' ets, joh llibertat, qu' hermosa!
¡Quí 't pot ben alcansar
y nudrirse ab la sava xardorosa
prop de la llar sagrada,
veyent als seus a son entorn gosar...!
Tú ets font de ditxa y de la pau ets temple
joh. santa llibertat!
Filla del cel y de noblesa exemple,
als pobles enalteixes
y fas del home 'l déu de lo creat.
Lo teu esforç gegant fa que la historia
sia de alts fets espill,
y ni una sola página de gloria
la humanitat hi compta
que a ton influix no dega lo seu brill.
T' execran los tirans y t' abominan
quan senten ton esclat...
¡Pobres mesquins! no saben que caminan
sempre en avant los segles,
y qui vulga aturáls será aplastat.
Tú a l' obra del Progrés marcas la via,
y fóres en tots temps
llum de veritat y de la ciencia guía,
y als pobles que decahuen
tornas salut y nova vida ensemps...
Grecia ab sos monuments; Esparta antiga
ab sas l'ey's patriarcales;
Roma ab son dret y França nostra amiga
ahir y avuy demostran
com tú als pobles caiguts sabs revifáls'.
L' home es igual ab tú, y en vá s' esforça
la rassa de Cai
aquesta lle y de la unitat en torce'....
mentres tú subsisteixes
així ho dirá la humanitat sens fi.
¡Y encar' fas més. oh llibertat sagrada!
Al proclamar tas lleys
esborras dels agravis la pènjada,
y fas germans als homes,
y en un sol hès confons súbdits y reys.
¡Súbdits y reys! En l' avenir qu' esmento
serán sombras no més... puig ¡ay! presento
que a ton impèri. 'ls pobles
ni esclaus han de tenir ni magestats.
Y es dehadadas la gárrula cridoria
que aixecan ab despit
los ídols del passat de greu memoria...
l' esdevenir s' acostava:
l' orácul va predirho y no ha mentit,
Sento remors de músicas y d' alas
y baumes de perfums...
¡Ets tú que vens. oh llibertat, y exhalas,
anunciant ta vinguda.
gavs sons y olors. celístias y vesllums!
¡Oh. com deliro. llibertat, per veure
tos esforços darrers!
¡y com desitjo a ton costat m' asséure
recolat en tos brassos,
cercats per tot de verdejants llorers!...

Per ma Patria y pèls meus, que tan anyoro,
jo vinch a demanart
que ja que per lluytar per tú avuy ploro,
no vulgas ¡ay! negarme,
lo dia del triomf, lo darré esguart.

ARTUR VINARDELL ROIG.

Toulouse. (França)—juliol—1887.

LA PUNTA DE DIAMANT.

A la Punta de Diamant,
garita de ca la Reyna,
si n' hi havia un soldadet
que entrava de centinella,
fill de la Plana de Vich,
traballador de la terra,
la vigilia de Nadal,
la nit de la *Noche-buena*.

Tot al voltant del braser
un tocava la *cigüela*,
y cantava unas cançons...
¡No eran cançons de sa terra!
Llevat d' ell que estava trist
lo *cuerpo de guardia* reya,
quan lo cabo diu: «A quién
toca entrar de centinella?»

Ell que s' aixeca del hanch,
pren l' arma de la rastella,
y s' abriga ab lo capot
perque la nit era freda;
queyan borralions de neu,
y entrava per la finestra

un grisol d' aquell tan fi
que no apaga una candela.

Ab tot y 'ls guants d' estám vert
y 'l capot, las dents li petan;
li cau lo fusell del bras...
¡May lo havia fet la esteva!
Si escalfa 'l suhor de l' treball
subors d' angunia refredan.
Del Guadarrama l' a' ret
més fi cada cop li entra.

Sent al cuartel de Sant Gil
als soldats que 's diverteixen,
de las collas dels carrers
bandurrias y panderetas,
tocar a missa del gall
las campanas d' una esglesia...
¡També ell hi anava cada any!
Lo senyor rector la deya.

Si va aná ab dol a soldat
no li feya por la guerra;
de la patria al enemich
no hauria girat la esquena.
Mes no pot ferho ab lo vent

que li entra per la espitllera;
que ha d' estar de cara a n' ell,
cara a n' ell, de centinella.

—¡Ay maretta del meu cor!
¡Ay germans y germanetas!
¡Ja podeu resar per mí
si avants d' hora no 'm rellevan!
¡Com un arbre corgelat
ja las camas ni 'm sostenen!—
Y a la Punta de Diamant
s' hi glassava un centinella.

Cada any n' hi peta més d' un
arrencats a casa seva,
a la fàbrica, ó al taller,
ó bé al treball de la terra.
No moren per defensar
de la patria la bandera,
sinó al Palau de Madrid
una nit de centinella.

DAMAS CALVET.

A LA «CAMPANA DE GRACIA»
EN SA MILÉSSIMA BATALLADA.

Mil vegadas en la vida
has sortit dant batalladas.
¡Mil vegadas...! ¡Mil vegadas...!
Vaja qu' es tenir sortida.

Gosant de tan bona sort,
clarament me sè explicar,
que al cumpli 'l teu milenar
celebris las bodas d' or.

Jo, que ja vaig assistir
al acte de ta naixensa,
creuria ferte una ofensa
si avuy deixés de acudir.
Aquí 'm tens; prenc acullida
a las tevas bodas d' or,
per expressarte ab tot cor,
que 't desitjo llarga vida
per cumplir sempre ab los fins
de serme a ne mí simpática,
sè als monárquichs antipática
y sè odiosa a ne 'ls carlins.

CONRAT ROURE.

LA PRESENTACIÓ. (Dibuix de J. Llobera)

—Aqui la tenen senyors, tan guapa, tan aixerida, tan simpática. ;Quins dinou anys més ben aprofitats!

LA RESURRECCIÓ D' UN PÒBLE.

(IL·L·STRACIONS DE MARIANO FOIX.)

La gota d' aygua taladra la pedra.

ASTELLVERT ES UN poblet de mala mort que no 's troba en cap mapa.

Pero existeix. A la vora del Montseny, en lo confí de la provincia de Barcelona,

lo trobaran lo dia que vulguin y tinguin ganas de caminar per un pais hont la naturalesa conserva encare l' esplendor del temps d' Adam y Eva y la serp.

Las causas de que Castellvert visqui tan retirat é igno- rat del resto del món no son ben conegudas. Uns diuhem que 'ls vehins d' aquell poble han inventat la manera de ferse fonedissos, pera evitar que 'ls baldin á copia de pagos y contribucions. Altres asseguran que la seva estupidés nativa los ha fet tan antipáticos á tothom, que 'ls pobles vehins y tots los que nan pogut conéixels han pres lo partit de no tractars'hi pera estalviarse disgustos y barallas.

Y aixis, de mica en mica, Castellvert s' ha anat aislant, aislant, vivint de la seva vida propia, y burlantse ab tot descaro de la demés humanitat.

Siga lo que 's vulga, tan si la causa es aquesta com l' altra com cap de las dugas, la veritat es que Castellvert no 's comunica ab ningú perque está incomunicat y no 's tracta ab ningú perque es intratable.

Per un artista, lo descubrimt de Castellvert es una verdadera troballa. No pot donarse res més fresch, més agradable, més deliciós. Al nort arbres, al sur arbres, per levant arbres, per ponent arbres. Lo poble sembla talment un gran niu, amagat per un aucell fabulós dintre de una gegantesca verdissa.

Pero quan la vista, cansada de tanta verdor, se gira á contemplar lo color torrat de las teuladas del poble, quan l' artista 's torna observador, y, olvidant per un moment la naturalesa, pensa en l' home, llavors, no hi ha remey; es cosa de posarse á plorar.

No hi ha poble en lo món més atrassat que Castellvert. Llana als clatells, llana á la iglesia, llana á la casa del ajuntament, llana per la dreta, llana per la esquerra: es una pavorosa aglomeració de llanuts, capas de provehir de primera materia á todas las fábricas de panyos de Tarrassa y Sabadell.

Es á dir: dich es y no es exacte: hauria de dir era. La descripció que de Castellvert acabo de fer, se refereix á lo qu' era aquest poble deu anys há.

Avuy está radicalment transformat. Es lo poble pintoresch, agradable y rodejat com sempre de boscos y regalims d' aygua; pero no es ja 'l poble atrassat, rutinari y llanut per excelencia.

¿Cóm s' ha efectuat aquest miracle? ¿á qué 's deu aquesta resurrecció? A LA CAMPANA DE GRACIA.

II

Ara fa deu anys, l' amo, 'l senyor, lo rey, lo deu de Castellvert era 'l rector.

Feya materialment lo que li donava la gana. Havía lograt fanetisar y embrutir de tal manera als vehins d' aquell poble, que 'ls infelissos no tenian més voluntat que la del senyor rector.

Lo rector los batejava; lo

rector los ensenyava quatre lletras y quatre números; lo rector los donava consells, quan eran homes; lo rector los buscava la dona, —prenent aixó de buscar en lo bon sentit... y en lo sentit que vulguin— lo rector los casava, 'ls enterrava y 'ls cobrava un bon pico dels funerals....

Maquiavelo de classe inferior y coneixedor del carácter y temperament dels seus feligresos, lo rector havia descubert que la millor manera de tenir dintre de la seva grapa á tot lo poble, era dividirlo, sembrar antagonismes y rivalitats y fomentar la creació de dos bandos, que odiantse entre sí, reconeixessin sempre com home bò, com árbitre suprém é indiscutible al senyor rector de Castellvert.

Y va conseguirlo. Poch temps després d' haver ell comensat los seus traballs en aquest sentit, Castellvert semblava una gabia de gats y gossos.

S' havian format dos partits. Lo del Ximet, batlle del poble y lo del Manco, un que havia sigut arcalde anteriorment y tenia ganas de

tornarho á ser.

Per supuesto que 'ls ideals d' aquestos dos partits distavan molt de ser polítichs: al contrari, eran tot lo impolítichs que 's pot arribar á imaginar.

Quan lo batlle, 'l Ximet, provehit de la seva indispensable vara, arengava prop de la font de la plassa als seus parcials, no sabia sortir may d' aixó:

—Lo Manco es un ximple y tan es que risqui com que rasqui; no passarà la seva. L' altar de Sant Joan es nostre, y al banch del presbiteri no s' hi asentarà ni ell ni ningú dels seus, ni que vinguin á la iglesia ab trabuchs.

—Pero es qu' ell diu—replicava algú,—que aviat á vos 'us pendrán la vara, y ell manará y 'ns posará 'l peu al coll.

—Deixéulo dir, que aixis s' esbrava; la vara y jo som un: primer me deixo tallar lo cap, que donarla á ningú de la seva llopada.—

En cambi 'l Manco, que solia passar á la taberna 'l temps que no passava á la iglesia, animava á la seva colla ab discursos per aquest istil:

—Ja sè que 'l Ximet ha dit aixó y alló y lo de més enllá; pero no 'n faig cas, perque es un heneyt que no més tè llengua quan nosaltres som lluny. L' altar de Sant Joan l' administrarem nosaltres, y 'l banch del presbiteri 'ns l' haurán de tornar ó anirà fet á micas

—Lo rector bè explicava ahir que 'l Ximet tè bonas arrels y bonas branca.

—Bueno: nosaltres també tenim bonas destrals pera tallarlas'hi. Si 'l rector ahir deya aixó, á mí avuy m' ha dit un' altra cosa.—

Y era la veritat. Lo rector tenia bon cuydado d' anar donant la rahó á tothom, fomentant aquestos odis, que al cap y al últim redundavan en benefici de lo que á n' ell li interessava: la iglesia y la bassina de las ánimas.

III

La festa major de Castellvert se verifica 'l dia de Sant Joan, patró del poble. Tal vegada van escullir aquest sant, perque á Castellvert los béns hi abundan.

Una de las parts més importants del programa de tan solemne festivitat, era llavors la professó.

Tot lo poble en pes se reunía á la iglesia, dividit, com es natural, en los dos bandos, y baix la direcció de mossen Tófol anava sortint, format en dugas fileras. A la dreta s' hi posavan los partidaris del Ximet; á la esquerra 'ls del Manco.

S' ha d' advertir que 'l Manco, si bè se'n deya de motiu, no era manco ni res que s' ho semblés. Lo seu avi ó rebessavi n' havian sigut, y per xó á n' ell lo coneixian per tal. En certs pobles tot s' arregla aixis.

La professó, al sortir, feya mitja tropa. Los dos partits, considerant la solemnitat del acte, guardavan en los primers moments certa compostura. Pero al apareixe 'l pendó, que figurava un Sant Joan bastant mal brodatot, cada any, era inevitable, hi havia batussas.

Si mossen Tófol lo donava á portar á un dels del Ximet

los del Manco se li tiravan á sobre y li volian pendre, y si era al revés, los del Ximet se cuydavan llavors d' armar la gran sarracina del sigle.

No va haverhi exemple, en deu ó dotze anys, de que la professó pogués fer tot lo seu curs. De la iglesia sortia, á la plassa s' aturava y als cinch minuts ja estava disolta á garrotadas.

Y 'l senyor rector cada any més satisfet. Pensar que pera defensar los sants interessos de la iglesia los vehins de Castellvert estaban á mata degolla!...

May va poguerse averiguar; pero malas llenguas asseguravan que cada any, la nit de Sant Joan, mossen Tófol y la seva majordona celebravan tots dosets ab un gran tiberi lo fervor dels seus feligresos... y l' éxit alcansat en la batalla de la professó de aquella tarde.

Lo pastor menjava y reya: las ovellas entretant renegavan á casa seva, mirantse 'l cos nafrat ó tal vegada alguna costella rompuda.

IV

Un día va aparéixer á Castellvert un home desconegut, un *senyor* de Barcelona.

¿Qui li havia portat? La casualitat, que es la que 's cuyda de desbaratar més ó menos prompte 'ls plans dels mossens Tófol, que á Catalunya abundan com la mala herba.

Lo *senyor* de Barcelona, com li deyan á Castellvert, ó 'l *senyor* Puig, com se deya ell mateix, era metje.

Aburrit de la vida de ciutat per certs desenganys que no es del cas referir, sol, ab una regular fortuna y una gran dosis de sentit práctic, va volguer probar si 'l camp seria medicina pera las dolencias de la seva ánima.

Castellvert va semblarli apropósit y allí va establirse. Aixó sol ja demostra que no era tonto, perque trobar un poble que no figura en cap mapa, no es cosa que sápigua ferla tothom.

De moment va ser rebut ab certa repulsió. Lo *senyor* Puig mirava y callava, no anava á missa, no era dels del Manco ni dels del Ximet, no buscava l' amistat de mossen Tófol. ¿Podia arribar á més la osadia d' un home?

Es inútil dir que 'l rector, no per talent, sinó per instint, al veure á Castellvert aquell personatge, va comprendre qu' era perillós per ell.

Y comensant per dir mal del *senyor* Puig en la tertulia de casa l' arcaldé y seguint per bescantarli al mitj del carrer, va acabar per predicar formalment contra ell desde la trona.

Quan lo *senyor* Puig va enterarse'n, s' ho va pendre rihent, pero despres meditant, meditant y com qui 's desperta, va formalisarse una mica.

—¿Qué li dech haver fet á aquest bon home?—pensava.

—¿Qui l' empeny que tan rodola?—

D' aquí van neixer certes averiguacions, que van ferli comprendre quina era la verdadera situació de Castellvert. Lo rector volia espolsarse al metje perque temia que aquest li desbaratés lo remat, matantli 'l negoci de la llana.

Cabalmente per aquells días va venir la festa major, ab la seva professó, lo seu pendó de Sant Joan, y las sevas garrotadas. Lo *senyor* Puig no va necessitar res més: ja veyá clarament tota la jugada.

Aquell mateix vespre, al curar á varios dels ferits en la batalla anual del pendó, lo metje va tenir un rato de conversació ab lo Manco, que era un dels *agraciats* ab un nyanyo de proporcions bastant regularetas.

—Y donchs, ¿com ha sigut aixó, com ha sigut?

—Ja ho veu: aquestos del Ximet volian tornar á dur lo pendó.

—Y á vos ¿qué us fa que 'l porti 'l Ximet ó la Ximeta?

—¿A mi? Res; pero 'l *senyor* rector nos va dir que aquest any nos tocava.

—Y donchs ¿per qué 'l donava al Ximet?

—Oh! Aquí está la qüestió; no ho entench.

—Jo si: es que 'l rector se 'n riu dels uns y dels altres, perque li ompliu bé las alforjas, y en lloch de pensar en lo vostre benestar, vos matéu pera fer prosperar lo seu negoci.

—Pero quin interés pot tenir ell en...

—¿Quin? Sembrant la discordia en lo poble, ha lograt que tots rivalisén en ferli dádivas y regalos, á fi de desbancarvos mutuament. Si aquí no hi hagués aquesta guerra y estiguésiu tots units, ningú de vosaltres se recordaria de la iglesia, del rector ni del pendó de Sant Joan.

—Casi, casi que t' mitja rahò!

—¿Mitja? Ja veuréu: penséuho ab una mica de calma y potser diréu que la tinch tota.—

V

Quan lo Manco —que com ja havém dit, no ho era— va quedar curat, va quedarho *completament*. Los seus partidaris van tenirse de buscar un altre jefe, y l' antich defensor de Sant Joan va resoldre abandonar lo pendó al qui volgués portarlo... ni que fos lo Ximet.

Llavors va ser quan lo *senyor* Puig va creure que havia arribat lo moment de posar en planta 'l projecte que acariava.

Un día escriu á Barcelona y l' endemà reb un voluminoso paquet de papers impresos.

Va enviar á buscar lo Manco, y entregantli 'ls papers: —Teniu—li digué—feume 'l favor de repartir aquestos goigs pèl poble.

—¿De quin sant son?

—De sant esquila-clatells. Repartiulos y no 'us amohiéu.—

A la tarde, tots los que sabian de lletra estaban llegint LA CAMPANA DE GRACIA.

La llegian entre grupos al café, la llegian á la plassa, la llegian al cap del poble: Castellvert semblava aquell día un *gabinete de lectura*.

Quan mossen Tófol va sapiguer la invasió del terrible periódich, corra á fer tocar la campana, cridant la gent á la iglesia, disposat á ficarlos la pòr al cos. Pero la campana de la iglesia tocava, tocava, ¡tocava!... y 'ls feligresos no 's veyan venir, perque llegian LA DE GRACIA.

De totes maneras, mossen Tófol va fer lo sermó, y algunas vellas s' encarregaren de escampar pèl poble 'ls anatemas del pobre capellá que veyá en perill la seva hisenda. Alguns feligresos varen tornar al remat y 'l rector comensava ja á tenir esperansas de triunfo, quan vé altre vegada 'l diumenje, 'l *senyor* Puig fa repartir noves CAMPANAS y 's repeteix en més gran escala la escena del diumenje anterior.

Lo rector va pendre una resolució heroica. Agafa 'l manteu y 's presenta de *gran uniforme* á casa 'l metje.

La disputa va ser llarga y pintoresca: lo rector ja 's batia en retirada; veyá la jugada completament perduda y 's defensava ab verdadera tenacitat.

Pero 'l metje va declararli sense embuts que estava resolt á acabar la seva obra.

—Vosté—va dirli—s' ha valgut del fanatisme pera lligar á aquestos infelissos. Jo 'm serveixo de LA CAMPANA pera redimirlos de la seva esclavitut. Vosté predicava desde la trona, jo no hi trobat altre medi millor que aquesta predicació senmanal, al alcans de la seva inteligencia.

VI

La resurrecció d' un poble, mort moralment, no es obra d' un dia ni d' un any. Lo *senyor* Puig n' ha necessitat alguns pera civilisar completament á Castellvert. La resistencia de mossen Tófol, obstinada y furiosa, l' ha obligat á no abandonar ni un moment la propaganda.

Pero avuy lo bon metje está satisfet: l' éxit ha coronat las sevas esperansas. Castellvert está desconegut.

L' altre día va celebrarse, per iniciativa del *senyor* Puig, la professó anual de la festa major. ¿Y saben qui 'l duya 'l pendó? Lo *senyor* Puig en persona ananthi com á cordonistas ¡lo Ximet y 'l Manco!... Y s' ha d' advertir

que 'l pendó no era altra cosa que un número de LA CAMPANA DE GRACIA. A. MARCHI.

LO GARROFER.

I.

Un que no serveix per ré y que sempre ab tot se fica, per més que sempre embolica, s' engresca ab un garrofé.

—¡Oh, quin arbre més hermós!— va exclamar lo tarambana.— ¡Quin arbre!... de bona gana lo faria 'l més famós!—

Volgué de totes maneras que l' arbre fós bèn mirat; olvidant, l' home, que 'l gat no ha sabut may fer culleras. —Sols qui tinga 'l cervell buit— li van dir—pot veni ab mofas de voler cullir... ¡garrofas! quan vol la terra altre fruit.—

Mes ell, com un *general*, ab lo cap tot plé de vent, va contestar:—¿Cóm s' entén? ¿No so jo un home formal? Cultivar l' arbre es precis; y si féu lo que diré, veureu que aquest garrofé ja no 's fa un arbre estantis.

Escarbeu forsa la terra y enterreuhi la llavor que 'ns ha fet tanta cuissor y 'ns ha donat tanta guerra; y despres enhorabona rodejeu l' arbre, empelteulo, y ab suor del poble regueulo, y ¡veuréu quin fruit vos dona!

Lo garrofer transformat veureu, si feu lo que us dich, en arbre famós y rich, sols donant felicitat.

Ja no hi haurá més apuros en Espanya, ni més mofas: l' arbre dará, no garrofas sinó pessas de cinch duros. — Parlant d' aquesta manera, no va faltá algun habáu que digués:—Si *senyor*, ¡au!— ¡Y Espanya tingué bandera!

II.

Tots n' estém cuits y recuits d' aquell famós garrofé; y volen saber per qué? Ja us diré quins son sos fruits: —¿Per qué armas tan bell vol? ¿Per qué aixís t' ánima frisa? ¿Per qué vas sense camisa? —¿No veus que so un *Espanyol*?

Ara está en nostras costums glati y deixans fer l' enteta, y si 'ns queda una pesseta, ja se sab: ¡cap als consums! —Mes avants de tal martiri ¿per qué, actiu, no empunyas l' eyna? —Molt bé diu: demaném feyna... ¿per qué 'ns portin á presiri! Dels ganduls la gran nissaga ha invadat per tot arreu, y ara, á Espanya, bèn clá 's veu: ha de estar tothom en vaga.

Un *moret*, ó moro, 's cuida, presumint que t' bon ull, d' omplirs de roba á curull... deixantnos la bossa vuyda.

Si no podém menjá un mos, ell ho sent com qui sent ploure: la fam no 'l fa pas conmore: qui 'n tinga... ¡que 's compri un gos! —Pero ¡gran estrafalari! ¿Per qué vius ab tanta brega? ¿Per qué plora així y gemega qui fou tan fort propietari?

—No 'm parlis del temps passat si no 'm vols fé agafá rampa... —¿Cóm! —¡Tot s' ho ha endut la trampa! —¿La trampa?... —Es á dir: l' Estat.

L' Estat, que donant fatich á qui no t' per pagar, no fa res més qu' embargar, y aixís va tornantse rich... —¿Y 'ls teus fills? —¡Desventurats! —¿Los tens fora? —Sí, tots tres.

Dibuix de ENRICH SERRA

Un prés de Civittavecchia.

—¿T' han fugit? —No, ¡me 'ls han prés!
 —¿Cóm s' enten! — Son tots soldats!
 —Donchs digas qu' estás guarnit!
 —Tan ho estich, que si 'm quedés
 un xiquet d' esma no més,
 ja hauria dit: ¡bona nit!
 ¡Y pensar que un garrofé
 que un tal Mil-homens cuidá,
 habia de dú 'l manná!
 ¡Com hi ha món! ¡Si qu' aném bè!
 Que sapias es necessari
 (y creu á qui no t' enganya)
 que dels fills d' aquesta Espanya
 jo só l' exacte mostruari!
 Si 'm pezas, t' ho dich formal,
 res peso, y si 'm fas trabeta
 y 'm fas fer la figuereta,
 no 'm veurás caure ni un ral ..
 Y si algun cop me conmocho,
 m' haig de dí: «¡aturat, ves dret!»
 perque no tinch ni un barret
 per poderlo tirá al foch.
 —¡Reclameu!

—Ja pots xiulá
 si 'l qui mana no vol beure...
 Si trucas, te farán seure
 y 't dirán: «torneu demá»
 A dalt y á baix, tot es brega;
 cent que ploran, un que riu:
 filoxera, fam, mildiu;
 tot aixó quan no pedrega.
 —¡Valgans Déu quin estropici!
 ¿Tindrán fi tants disbarats?
 —Crech que sí: quan tots plegats
 aném, en cotxe, al Hospici.

III.

Si algun cop vas á Valencia
 per tractar d' algun assumpto,
 al passá al tren per Sagunto
 rosega alguna paciència.

Potsé allí algun masover,
 creyentse que portas nyonya,
 te pintarà la cigonya
 alahante un garrofer.

Si decás, á sas estrofas,
 pots contestarli:—¡Ey! Hereu,
 l' arbre que tant alabeu,
 no pot fer més que... ¡garrofas!
 Ab aixó, corrent, tot d' una,
 á qui jo 'm sé, tot seguit,
 direu que se 'n torni al llit,
 perque tot aixó.. ¡es la lluna!
 Llibertat, Patria, Progrés
 y otras cosas que sa boca
 prometé d' aqueixa soca,
 tot son garrofas: res més.

Si 'ls qu' entenen bè la feyna,
 més que cap pagés la sab,
 en lloch dels trastos pèl cap
 tirarse, agafessin l' eyna,
 y en terreno bó per vinyas,
 plantessin, entre 'ls palets,
 y fins també entre bolets
 y entre 'ls arbres que fan pinyas,
 un arbre, com molts n' he vist,
 que s' arrela y creix molt bè;
 ¡pobre, pobret garrofé!
 ¡Son paper fora bèn trist!
 Allavors, del estornell
 tots plegats nos en riuriam:
 las garrofas, tots diriam,
 que se las guardi per ell.

Y encare foram prou bons,
 espléndits y lliberals,
 per ferli un present d' ufals
 y un altre tot de fabons...

Vos ja hauréu endavinat
 quin es l' arbre que demano:
 ¿Quin es? Vos lo recomano:
 ¡L' arbre de la LLIBERTAT!

ANTON FELIU Y CODINA.

MONÓLECH

LA MARXA DE L' HUMANITAT

MEDITACIÓ FILOSÓFICA D' UN QU' ESTÁ
MITJ PET.

Lo teatro representa una plassa ó un passeig: á un
 costat un restaurant; á l' altre un anal; al mitj un
 pedris.

Un senyor surt del Restaurant entre altres que
 riuhen.—Los altres se 'n van. Ell se queda, s' de-
 sabrotxa 'l pardessus; va vestit de frach. Se tira 'l
 barret endarrera, s' assenta al pedris, y ab un
 ayre tot meditatiu, diu:

¡Ay senyor! ¡quin món de monas!
 ¡tot son ú homes ó donas!..

N' hi han de grans, n' hi han de petits,
 de grassos, d' escanyolits;
 n' hi han de tristos y d' alegres,
 n' hi han de blanchs, y n' hi han de negres,
 n' hi han de grochs y n' hi han de roigs,
 n' hi han de tranquils, n' hi han de boigs,
 n' hi han de sabis, n' hi han de burros,
 n' hi han de panarras, de curros,
 n' hi han de ordinaris, de fins...

¡També n' hi han de mallorquins!

N' hi han de malalts y ab salut...
 aquest es net, aquell brut...
 Hi han paisans, hi han militars...

y capellans, y seglars;
 n' hi han d' honrats, n' hi han de perversos
 ¡y hasta n' hi han qu' escriuhen versos!

Los uns ploran, altres riuhen,
 uns se moren, altres viuhén...
 N' hi han que miran, que no miran,
 que s' arronsan, que s' estiran.
 L' un dú un bastó, ó bè un paraygua
 perque no li toqui l' aygua.
 Ja s' estiman com germans,
 y vinga apretars' las mans,
 ó bè son indiferents,
 ó bè son molt indecents.

L' un arma brega y qüestions
 que sembla un orga de rahons;
 l' altre predica 'l Korán,
 l' altre es deixeble de 'n Kant:
 l' altre brama en una trona,
 l' altre xiscla, l' altre sona,
 l' altre canta, l' altre xiula,
 l' altre fa petá una piula;
 aquest toca la trompeta,
 aquell crida ¡qui la petá!
 L' un fa broma disfressat,
 l' altre passa fent d' armat,
 l' altre mou xibarri y bulla,
 l' altre va de cucurulla,
 l' un vinga ballá 'l bolero,
 l' altre diu ¡veia Espartero!
 y xim xim, himne de Riego;
 l' altre estudia per cego
 y cop de tocar lo violi;

l' altre toca 'l corneti,
 l' altre toca la guitarra,
 l' altre es amich de 'n Pitarra.

Y uns xerran per las butxacas,
 y otras fan grans alharacas,
 s' entenen ó no s' entenen:
 los uns van, los altres venen;
 hi ha qui passa, hi ha qui corra,
 qui s' aixeca, qui s' ensorra;
 n' hi han que baixan, n' hi han que pujan,
 n' hi han que arriban, ni hi han que fujan;
 hi ha qui ab cotxe sempre tomba,
 hi ha qui s' alsa ab una bomba,
 hi ha qui topa y va per terra,
 aquest vol pau, aquell guerra;
 n' hi han que reben, n' hi han que pegan,
 que parlan hò, que renegan,
 que van ab barco, ab tranvia,
 ó ab carril. Y tot lo dia
 va passant continuament
 aquest tráfeh de la gent,
 per mar, per terra y l' espay,
 que aixó es un no acabar may.

Y aixó passa aquí, á Salou,
 á Tetuán, al Poble Nou,
 á l' Habana y á París,
 á Turquía y á Montllnis,
 y á Londres y á Esparraguera...
 ¡Valgam Déu! ¡quina fatlera!
 ¡De Pekín á San Celoni,
 aquest tragi del dimoni,

aquest aná, aquest venir,
 aquest gosá, aquest patir,
 aquest moviment etern
 que fa del món un infern!

¡¡¡Oh, y no es d' ara aquest estat
 sinó que sempre ha passat...
 després de mil milions de anys,
 y encare per anys y panys
 mentres lo món rodará
 aixís aixó passarà!!!

Ara voldria sabé:
 ¿per qué tots corran? ¿perqué?
 ¿qui es qu' empeny la gent així?
 ¡Lo motiu de aquest tragi!
 ¿Ahont van aquestos milions
 de milions de gernacions?
 ¿qué fan? ¿qué deuen volé?
 ¿qué 'ls hi dona aquest dalé?
 ¿quin ideal ó quin sistema
 hi ha al fondo de aquest problema?

(Tocan las quatre)

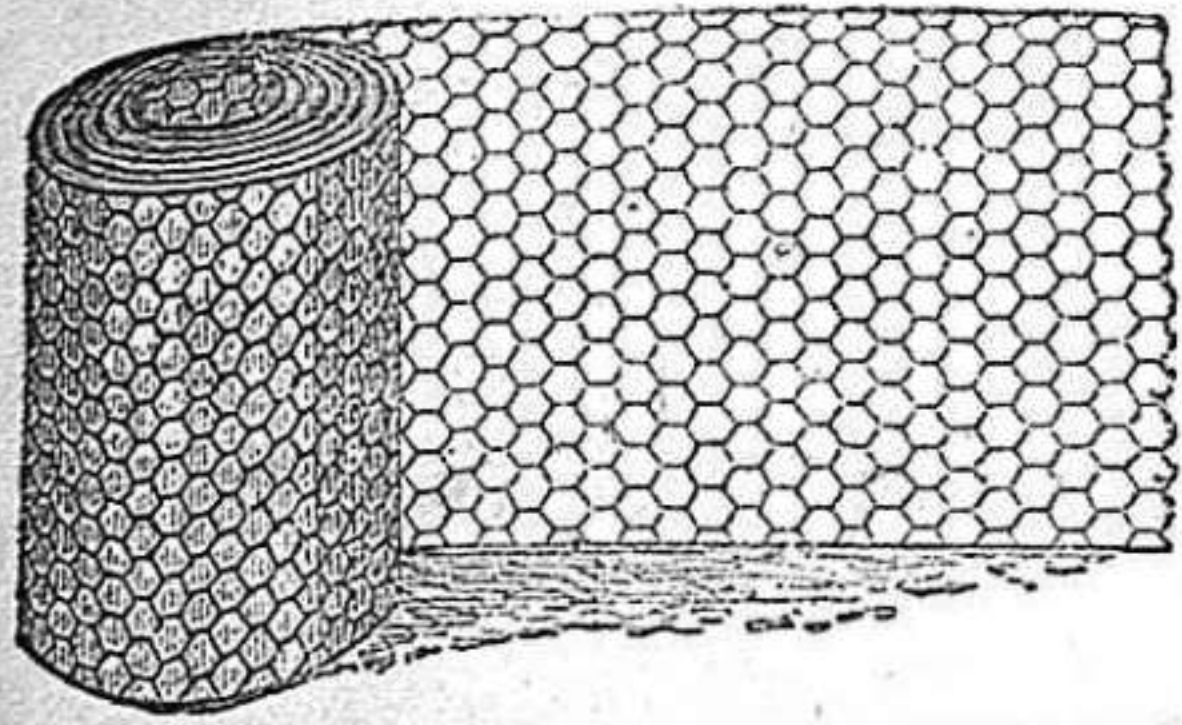
Pero 'l temps m' empeny, y axí
 també 'm fa correr á mi.
 ¿No saben ahont? Cap al al llit.
 Con que, senyors ¡bona nit!

P. GENER.

LOPEZ, Editor.—Rambla del Mitj, 20.

Imp. Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 22.

CASA FUNDADA EN 1854

MANUFACTURA
DE
TEJIDOS METÁLICOS
DE TODAS CLASES

FRANCISCO RIVIERE

BARCELONA: Paseo de la Aduana, 23 — MADRID: Calle del Prado, núm. 2
Talleres en SAN MARTIN DE PROVENSALS (Barcelona)

ESPECIALIDADES Telas extrafuertes para minas.—Telas sin fin para fábricas de papel continuo.—Enrejados especiales para somniers.—Enrejados galvanizados de doble torsión para jardines, gallineros, etc., etc.—Espino artificial (cable con púas) para cercados.—Cedacera al por mayor.

EXPORTACIÓN.—PÍDANSE CATÁLOGOS Y PRECIOS CORRIENTES.

ECONOMÍA

PERFECCIÓN

ESTACIÓN DE VERANO

Trejes completos de algodón, hilo lana, jerga y tricol. . . . . de 40 á 70 Ptas.
Americanas alpaca. . . . . » » » » » 5 á 20 »
Ghaleros pique. . . . . » » » » » 4 á 12 1/2 »
Levitas y Pantalones. . . . . » » » » » 42 1/2 á 75 »
Sacos entretiempos. . . . . » » » » » 20 á 75 »

EL ÁGUILA

Casa de confianza
PLAZA REAL, 13
BARCELONA

PRIMER GRAN BAZAR DE ROPAS HECHAS

FUNDADO EN 1850

SUCURSALES:

MADRID Preciados, número 3	CÁDIZ San Francisco, n.º 25	SEVILLA Sierpes, número 70
-------------------------------	--------------------------------	-------------------------------

Y
EN OTRAS VARIAS POBLACIONES

ESTACIÓN DE INVIERNO

Trejes completos de patén, jerga, tricol y vi-
cuna. . . . . de 20 á 70 Ptas.
Sacos abrigos. . . . . » » » » » 25 á 42 1/2 »
Rusos y karriets. . . . . » » » » » 20 á 75 »
Batas y balines. . . . . » » » » » 45 á 50 »
Togas patete. . . . . » » » » » 75 á 125 »
Capas enteras. . . . . » » » » » 30 á 125 »

VENTAS AL POR MAYOR Y MENOR. — EXPORTACIÓN Á ULTRAMAR

Especialidad en americanas alpaca y otros géneros para el campo, desde 3 1/2 pesetas.

GENEROS DE ALTA NOVEDAD DEL PAÍS Y DEL EXTRANJERO PARA LA SECCIÓN DE MEDIDA

El gran consumo y las vastas relaciones que tiene esta Casa, le permiten hacer grandes ajustes, como fabricar géneros por cuenta propia y tener constantemente abundantes surtidos á precios limitadísimos para todas las estaciones.

NO TIENE RIVAL

PARA IMPEDIR LA CALVICIE Y CAÍDA DEL CABELLO

EL ÚNICO QUE HACE CRECER VIGOROSAMENTE EL CABELLO

VIGOR DEL CABELLO DEL DR. AYER

Evita positivamente las canas y devuelve al cabello ya cano su primitivo color dando á su raíz el vigor de la juventud.—Cura infaliblemente para siempre la caspa, tiña, humores herpéticos en la cabeza y todas las afecciones del cráneo.

ENCUÉNTRASE EN TODAS LAS FARMACIAS, DROGUERÍAS Y PERFUMERÍAS

Al por mayor: Sociedad Farmacéutica Española, G. FORMIGUERA y C.ª, Barcelona

GRANDES ALMACENES
DE
MÁQUINAS PARA COSER PERFECCIONADAS
WERTHEIM

LAS MEJORES CONOCIDAS HASTA EL DÍA — NUEVAS Y LAS MÁS RECIENTES INVENCIONES
CONSTRUCCIÓN SÓLIDA Y PERFECTA

Para familias y modistas, para camisería, cuellos y puños, paraguas, sastresas, corseteras, géneros de punto, sastres, fabricantes de gorras, zapateros, guarnicioneros, etc., etc.

(PATENTE DE INVENCION)

«**LA ELECTRA**»

marcha rápida, suave y sin ruido

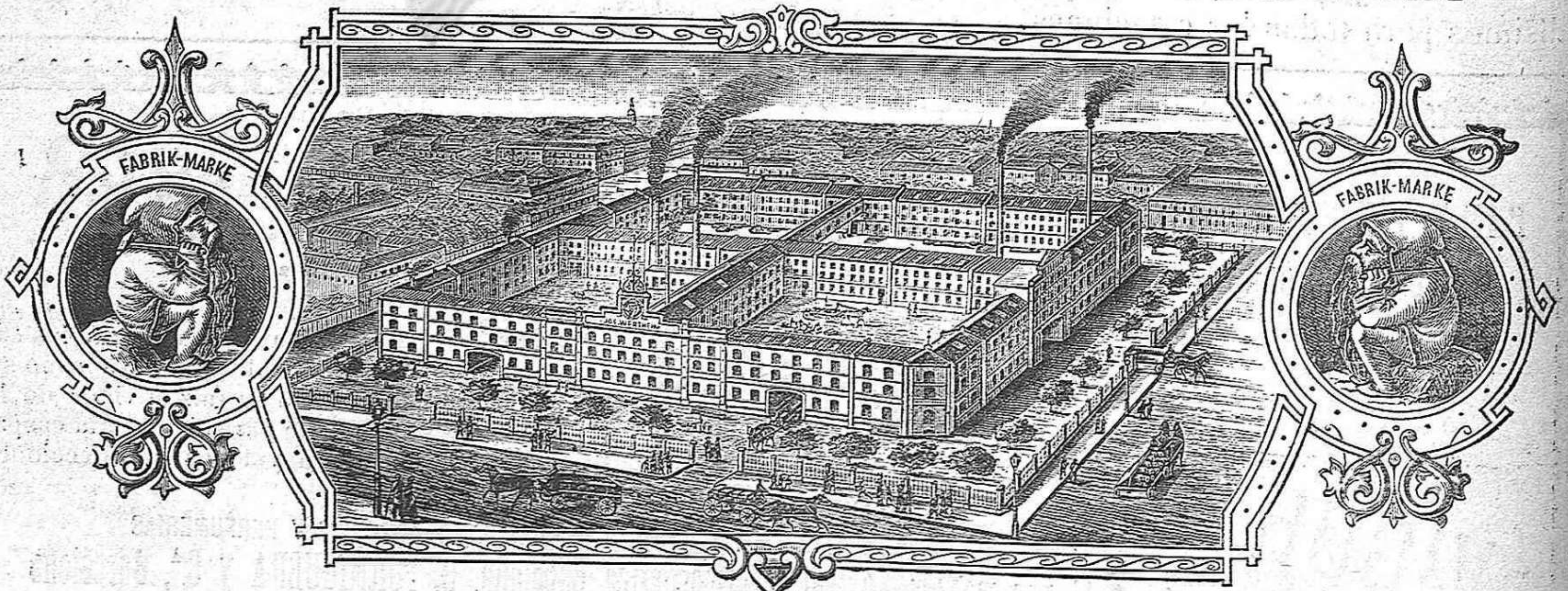
AL POR MAYOR Y MENOR

A PLAZOS, rebaja al CONTADO

DEPÓSITO CENTRAL EN ESPAÑA

JOSE WERTHEIM

18 bis, AVIÑÓ, 18 bis, BARCELONA

Funcada en 1862.

Barcelona: Imp. de Lluís Tasso Serra, Arco del Teatro, 21 y 23.